AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LAUKINĖS GYVŪNIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-498 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS LAUKINĖS AUGALIJOS ĮSTATYMO NR. VIII-1226 PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGOMŲ GYVŪNŲ, AUGALŲ IR GRYBŲ RŪŠIŲ ĮSTATYMO NR. VIII-499 2, 3, 10, 11, 14, 15 IR 16 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 10^1 IR 10^2 STRAIPSNIAIS ĮSTATYMO PAKEITIMO PROJEKTO, LIETUVOS RESPUBLIKOS SAUGOMŲ TERITORIJŲ ĮSTATYMO NR. I-301 2 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO LIETUVOS RESPUBLIKOS GYVŪNŲ GEROVĖS IR APSAUGOS ĮSTATYMO NR. VIII-500 2 IR 3 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO IR LIETUVOS RESPUBLIKOS MEDŽIOKLĖS ĮSTATYMO NR. IX-966 4 IR 5 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymo Nr. VIII-498 pakeitimo įstatymo projektas (toliau – LGĮ projektas) parengtas siekiant įgyvendinti Paslaugų įstatymo 5 straipsnio reikalavimą, kad leidimų išdavimo, jų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir leidimų galiojimo panaikinimo esminiai reikalavimai, taip pat reikalavimai, kurių, vykdydami veiklą, turi laikytis leidimą gavę asmenys, nustatomi įstatymais.

LGĮ projekte siekiama nustatyti ir patikslinti esminius reikalavimus leidimų laukinių gyvūnų introdukcijai/reintrodukcijai, leidimų naudoti invazines rūšis, leidimų įvežti/išvežti laukinius gyvūnus į/iš Lietuvos Respublikos, leidimų įkurti zoologijos sodą, leidimų laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus, leidimų naudoti laukinius gyvūnus ir leidimų naudoti laukinius gyvūnus kryžminimui išdavimui, galiojimo sustabdymui, galiojimo sustabdymo panaikinimui ir galiojimo panaikinimui, taip pat reikalavimus, kurių, vykdydami veiklą, turi laikytis leidimą gavę asmenys.

LGĮ projekte taip pat nustatomi reikalavimai iškamšų iš laukinių gyvūnų gamintojams, laukinių gyvūnų perkėlimui ir išleidimui į laisvę, laukinių gyvūnų paėmimui iš aplinkos globoti ir gydyti, prekybai laukiniais gyvūnais, reikalavimai invazinių rūšių gausos reguliavimui ir plitimo prevencijai.

Lietuvos Respublikos laukinės augalijos įstatymo pakeitimo įstatymo Nr. VIII-1226 projektas (toliau – LAĮ projektas) parengtas siekiant užtikrinti racionalią ir efektyvią laukinės augalijos apsaugą ir naudojimą.

Šiuo metu galiojantis Laukinės augalijos įstatymas priimtas 1999 m. ir neatitinka Paslaugų įstatymo 5 straipsnyje nustatytų reikalavimų, kad leidimų išdavimo, jų galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir leidimų galiojimo panaikinimo esminiai reikalavimai, taip pat reikalavimai, kurių, vykdydami, veiklą turi laikytis leidimą gavę asmenys, nustatomi įstatymais.

Kadangi keičiami visi Lietuvos Respublikos laukinės augalijos įstatymo straipsniai, vadovaujantis Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo nuostatomis, Laukinės augalijos įstatymas išdėstomas nauja redakcija.

LAĮ projekto tikslas – tinkamai reglamentuoti laukinių augalų ir grybų apsaugą ir racionalų laukinių augalų ir grybų išteklių naudojimą.

LAĮ projekto uždaviniai: kaip reikalauja Paslaugų įstatymo 5 straipsnis, įstatyme nustatyti esminius reikalavimus leidimų laukinių augalų ir grybų introdukcijai/reintrodukcijai ir leidimų invazinių rūšių naudojimui išdavimui, jų galiojimo sustabdymui, galiojimo sustabdymo panaikinimui ir leidimų galiojimo panaikinimui, taip pat reikalavimus, kurių, vykdydami veiklą, turi laikytis leidimą gavę asmenys. Taip pat nustatyti reikalavimus invazinių rūšių gausos reguliavimui ir plitimo prevencijai, laukinių augalų ir grybų introdukcijai/reintrodukcijai.

Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymo Nr. VIII-499 2, 3, 10, 11, 14, 15 ir 16 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 10^1 ir 10^2 straipsniais įstatymo projektas (toliau – SGAGRĮ projektas) parengtas (kaip reikalauja Paslaugų įstatymo 5 straipsnis), siekiant nustatyti esminius reikalavimus leidimams įvežti į Lietuvos Respubliką ar iš jos išvežti

saugomų rūšių laukinius augalus ir grybus ir leidimų prekiauti laukiniais gyvūnais, išdavimui, galiojimo sustabdymui, galiojimo sustabdymo panaikinimui ir leidimo galiojimo panaikinimui; ir pateikti aktualias nuorodas į teisės aktus.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymų projektus parengė Aplinkos ministerija (tiesioginė rengėja – Aplinkos ministerijos Gamtos apsaugos ir miškų politikos grupės (vyriausiasis patarėjas – Algirdas Klimavičius, tel. 278 6568, el. p. algirdas.klimavicius@am.lt) vyriausioji specialistė Kristina Klovaitė, tel. 278 6526, el. p. kristina.klovaite@am.lt).

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Šiuo metu ***laukinės gyvūnijos apsaugą ir naudojimą reglamentuoja*** Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatymas (toliau – Laukinės gyvūnijos įstatymas) ir jį įgyvendinantys teisės aktai:

1) Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2011 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. D1-533/B1-310 „Dėl Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklės);

2) Leidimų zoologijos sodams įkurti išdavimo ir zoologijos sodų tvarkymo ir kontrolės tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. birželio 4 d. įsakymu Nr. 298 „Dėl Leidimų zoologijos sodams įkurti išdavimo ir zoologijos sodų tvarkymo ir kontrolės tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Leidimų zoologijos sodams įkurti išdavimo ir zoologijos sodų tvarkymo ir kontrolės tvarkos aprašas);

3) Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 352 „Dėl introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkos aprašo, invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašo, invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėties ir nuostatų, introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo programos patvirtinimo“ (toliau – Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarka);

4) Invazinių Lietuvoje rūšių sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2004 m. rugpjūčio 16 d. įsakymu Nr. D1-433 „Dėl Invazinių Lietuvoje organizmų rūšių sąrašo patvirtinimo pakeitimo ir dėl kai kurių aplinkos ministro įsakymų pripažinimo netekusiais galios“ (toliau – Invazinių Lietuvoje rūšių sąrašas);

5) Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 352 „Dėl introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkos aprašo, invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos aprašo, invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėties ir nuostatų, introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo programos patvirtinimo“ (toliau – Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarka);

6) Prekybos laukiniais gyvūnais taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro, Muitinės departamento prie Finansų ministerijos direktoriaus ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2002 m. gruodžio 21 d. įsakymu Nr. 658/831/743 „Dėl prekybos laukiniais gyvūnais taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Prekybos laukiniais gyvūnais taisyklės).

Laukinės gyvūnijos įstatymo 1 straipsnyje nustatyta, kad įstatymas nereglamentuoja žvejybos, tačiau žvejyba yra tik viena iš „žuvininkystės“, kurią reglamentuoja Lietuvos Respublikos žuvininkystės įstatymas, sudedamųjų dalių.

Laukinės gyvūnijos įstatymo 7 straipsnio 4 dalyje neišsamiai nustatyti Leidimo laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus galiojimo panaikinimo pagrindai, t. y. leidimo galiojimas panaikinamas tik, kai nesilaikoma Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklių ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių laukinės gyvūnijos naudojimą, reikalavimų arba šio leidimo turėtojo prašymu. Laukinės gyvūnijos įstatymo 7 straipsnyje nenustatyti reikalavimai iškamšų gamintojams, leidimo naudoti laukinius gyvūnus ir leidimo naudoti laukinius gyvūnus kryžminimui išdavimo, galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir galiojimo panaikinimo pagrindai. Dabar šie

reikalavimai nustatyti Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse.

7 straipsnio 5 dalyje nustatyta, kad naudoti laukinius gyvūnus mokslo, mokymo, švietimo, estetikos tikslais jų nepaimant iš buveinių saugomose teritorijose leidžiama turint Aplinkos ministerijos įgaliotos institucijos leidimą. Toks leidimas šiuo metu Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse nenustatytas, laukiniams gyvūnams stebėjimas ar jų fotografavimas jų nepaimant iš gamtos nekenkia.

Laukinės gyvūnijos įstatymo 8 straipsnyje neišsamiai nustatyti leidimų įkurti zoologijos sodą galiojimo panaikinimo pagrindai. Šie reikalavimai nustatyti Leidimų zoologijos sodams įkurti išdavimo ir zoologijos sodų tvarkymo ir kontrolės tvarkos apraše.

Laukinės gyvūnijos įstatymo 12 straipsnio 3 dalyje nustatyta Invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėtis. Įstatymo projekte siūloma šią tarybą papildyti Žuvininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos atstovu.

Galiojančiame Laukinės gyvūnijos įstatymo įstatyme nenustatyti reikalavimai invazinių rūšių laukinių gyvūnų gausos reguliavimui ir jų plitimo prevencijai ir invazinių rūšių laukinių gyvūnų naudojimui išdavimui, galiojimo sustabdymui, galiojimo sustabdymo panaikinimui ir galiojimo panaikinimui. Šie reikalavimai dabar nustatyti Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkoje.

Laukinės gyvūnijos įstatyme neišsamiai nustatyti reikalavimai leidimų įvežti į Lietuvos Respubliką ar iš jos išvežti laukinius gyvūnus išdavimui ir galiojimo sustabdymui. Šie reikalavimai dabar nustatyti Prekybos laukiniais gyvūnais taisyklėse.

Laukinės gyvūnijos įstatyme neišsamiai nustatyti reikalavimai laukinių gyvūnų perkėlimui, leidimų laukinių gyvūnų introdukcijai/reintrodukcijai išdavimui, galiojimo sustabdymui, galiojimo sustabdymo panaikinimui ir galiojimo panaikinimui. Šie reikalavimai dabar nustatyti Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkoje.

Laukinės gyvūnijos įstatymo 27 straipsnio 2 dalies 1 punkte pateikiama nuoroda į Medžioklės įstatymą dėl medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos žemės, miško ir vandens telkinių sklypų savininkams, valdytojams ir naudotojams dėl žemės ūkio pasėlių, miško ir hidrotechnikos įrenginių pakenkimo. Šiuo metu Medžioklės įstatyme jau nustatyta, kad atlyginama ir vilkų padaryta žala ūkiniams gyvūnams. Įstatymo projekte siūloma suvienodinti Laukinės gyvūnijos ir Medžioklės įstatymo nuostatas dėl medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos atlyginimo.

Šiuo metu ***laukinių augalų ir grybų apsaugą ir naudojimą reglamentuoja*** Lietuvos Respublikos laukinės augalijos įstatymas (toliau – Laukinės augalijos įstatymas) ir jį įgyvendinantys teisės aktai:

1) Laukinės augalijos išteklių naudojimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 173 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 20 d. nutarimo Nr. 1446 „Dėl laukinės augalijos įstatymo įgyvendinimo“ 2 punkto vykdymo“ (toliau – Laukinės augalijos išteklių naudojimo tvarka);

2) Atskirų rūšių laukinių augalų gausumo reguliavimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 173 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 20 d. nutarimo Nr. 1446 „Dėl laukinės augalijos įstatymo įgyvendinimo“ 2 punkto vykdymo“ (toliau – Atskirų rūšių laukinių augalų gausumo reguliavimo tvarka);

3) Laukinės augalijos išteklių apskaitos tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 173 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 20 d. nutarimo Nr. 1446 „Dėl laukinės augalijos įstatymo įgyvendinimo“ 2 punkto vykdymo“ (toliau – Laukinės augalijos išteklių apskaitos tvarka);

4) Apribotų ar draudžiamų rinkti bei prekiauti laukinių augalų ir grybų rūšių sąrašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. balandžio 27 d. įsakymu Nr. 173 „Dėl Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 20 d. nutarimo Nr. 1446 „Dėl laukinės augalijos įstatymo įgyvendinimo“ 2 punkto vykdymo“ (toliau – Apribotų ar draudžiamų rinkti bei prekiauti laukinių augalų ir grybų rūšių sąrašas);

5) Laukinės augalijos išteklių naudojimo statistinių duomenų teikimo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. kovo 24 d. įsakymu Nr. 107 „Dėl laukinės augalijos išteklių naudojimo statistinių duomenų teikimo tvarkos patvirtinimo“ (toliau – Laukinės augalijos išteklių naudojimo statistinių duomenų teikimo tvarka);

6) Laukinių augalų naudojimo mokslo, kultūros, šveitimo, auklėjimo ir estetikos tikslams, botaninių ir mikologinių kolekcijų sudarymo ir pildymo tvarka, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. balandžio 11 d. įsakymu Nr. 139 „Dėl laukinių augalų naudojimo mokslo, kultūros, šveitimo, auklėjimo ir estetikos tikslams, botaninių ir mikologinių kolekcijų sudarymo ir pildymo tvarkos patvirtinimo“ (toliau – Laukinių augalų naudojimo mokslo, kultūros, šveitimo, auklėjimo ir estetikos tikslams, botaninių ir mikologinių kolekcijų sudarymo ir pildymo tvarka);

7) Prekybos saugomų rūšių laukiniais augalais ir grybais taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 25 d. įsakymu Nr. D1-260 „Dėl prekybos saugomų rūšių augalais ir grybais taisyklių patvirtinimo“ (toliau – Prekybos saugomų rūšių laukiniais augalais ir grybais taisyklės);

8) Laukinės augalijos apskaitos metodika, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2000 m. balandžio 7 d. įsakymu Nr. 132 „Dėl laukinės augalijos apskaitos metodikos patvirtinimo“ (toliau – Laukinės augalijos apskaitos metodika);

9) Invazinių Lietuvoje rūšių sąrašas;

10) Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarka;

11) Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarka.

Galiojančiame Laukinės augalijos įstatyme visiškai nereglamentuojamas invazinių laukinių augalų ir grybų gausos reguliavimas ir jų plitimo prevencija. Taip pat įstatyme nenustatyti reikalavimai laukinių augalų ir grybų introdukcijai/reintrodukcijai, leidimų laukinių augalų ir grybų introdukcijai/reintrodukcijai ir invazinių laukinių augalų rūšių naudojimui išdavimui, galiojimo sustabdymui, galiojimo sustabdymo panaikinimui ir galiojimo panaikinimui. Šie reikalavimai nustatyti poįstatyminiuose teisės aktuose.

Galiojančio Laukinės augalijos įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nustatyta perteklinė pareiga asmenims teikti laukinės augalijos naudojimo statistinius duomenis Vyriausybės įgaliotai institucijai.

Nors šiuo metu prekybą saugomų rūšių laukiniais augalais ir grybais reglamentuoja Prekybos saugomų rūšių laukiniais augalais ir grybais taisyklės, ir jose nustatyti reikalavimai leidimų įvežti/išvežti į Lietuvą saugomų rūšių laukinius augalus ir grybus išdavimui ir jų galiojimo panaikinimui, tačiau Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatyme šie reikalavimai nenustatyti.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Dėl LGĮ projekto

LGĮ projekte nustatoma, kad įstatymas nereglamentuoja žuvininkystės ir mėgėjų žvejybos, kurias dabar atitinkamai reglamentuoja Lietuvos Respublikos žuvininkystės ir Lietuvos Respublikos mėgėjų žvejybos įstatymai. Papildomai nustatoma, kad įstatymas nereglamentuoja domestikuotų gyvūnų naudojimo ir apsaugos. LGĮ projekte pakeičiama „zoologijos sodų“ sąvoka – nustatomas didesnis rūšių skaičius, nuo kada įstaiga, demonstruojanti visuomenei gyvūnus, patenka į „zoologijos sodų“ sąvoką ir privalo gauti leidimą zoologijos sodui įkurti. Atsižvelgiant į Reglamentą (ES) Nr. 1143/2014, patikslinamos invazinių ir svetimžemių rūšių sąvokos ir apibrėžiamos ekosisteminių paslaugų ir epizootijos sąvokos. LGĮ projektas papildomas „cirko“ sąvoka – nustatoma, kad cirkas suprantamas taip, kaip nustatyta 2005 m. spalio 21 d. Komisijos reglamente (EB) Nr. 1739/2005, nustatančiame gyvūnų sveikatos reikalavimus cirko gyvūnų judėjimui tarp šalių narių – t. y. keliaujanti paroda arba kilnojamas žvėrynas, kuriame yra vienas arba daugiau gyvūnų. Apibrėžiama „laukinio gyvūno hibrido“ sąvoka – gyvūnas, kurio ankstesnėse keturiose kartose buvo vienas ar daugiau kryžminimosi su kitos rūšies gyvūnu atvejų. Ši sąvoka

apibrėžta atsižvelgiant į 1996 m. gruodžio 9 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 338/97 dėl laukinės faunos ir floros rūšių apsaugos kontroliuojant jų prekybą (toliau – Reglamentas Nr. 338/97) priedo 11 punktą (Pastabos dėl A, B, C ir D priedų aiškinimo), kuriame nustatyta, kad „gyvūnų hibridams, kurių ankstesnėse keturiose linijos kartose buvo vienas ar daugiau į A ar B priedus įtrauktų rūšių egzempliorių, šio reglamento nuostatos taikomos kaip ir tikroms rūšims priklausantiems gyvūnams, net tuo atveju, kai konkretus hibridas nėra įtrauktas į priedus.“ Ši sąvoka reikalinga, kad būtų aišku, iki kelintos kartos gyvūnai laikomi hibridais ir nuo kurios kartos jau nebelaikomi hibridais ir ar jiems taikomos Laukinės gyvūnijos įstatymo nuostatos, reglamentuojančios laukinių gyvūnų hibridų naudojimą ir laikymą nelaisvėje, o ne nuostatos, reglamentuojančios laukinių ar naminių gyvūnų laikymą nelaisvėje.

Įstatymo projektas papildomas domestikuoto gyvūno sąvoka. Iki šiol nuolatos iškyla klausimai dėl atskirų gyvūnų priskyrimo domestikuotiems (ūkiniams ar naminiams), pvz., stručiai, jūros kiaulytės, audinės, ir klausimas, ar tokiems gyvūnams turi būti taikomi Laukinės gyvūnijos įstatymo reikalavimai (pvz. LGĮ projekte nustatytas draudimas tam tikrų rūšių laukinius gyvūnus naudoti cirkuose), todėl būtina aiškiai apibrėžti domestikuotų gyvūnų bruožus, kad ateityje kiekvienu atskiru atveju nebūtų galima skirtingai interpretuoti, ar šiai rūšiai taikytinos Laukinės gyvūnijos įstatymo nuostatos.

LGĮ projekto 4 straipsnyje, kuriame aptariamas laukinės gyvūnijos apsaugos ir jos išteklių naudojimo valstybinis valdymas, patikslinamos ir papildomos institucijų funkcijos, atsižvelgiant į Reglamento Nr. 1143/2014 įgyvendinimo reikalavimus. Šiame straipsnyje panaikinamos Aplinkos ministerijos tvirtinamos Vynuoginių sraigių išteklių naudojimo taisyklės, kadangi vynuoginės sraigės pagal Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymą priskiriamos saugomoms rūšims. Šių taisyklių nuostatos, reglamentuojančios vynuoginių sraigių rinkimą ir supirkimą, bus perkeltos į Saugomų rūšių naudojimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. liepos 15 d. įsakymu Nr. D1-622.

Nustatoma, kad vietoje šiuo metu galiojančių Prekybos saugomų rūšių laukiniais augalais ir grybais taisyklių ir Prekybos laukiniais gyvūnais taisyklių bus vienos Prekybos laukiniais gyvūnais, augalais ir grybais taisyklės. Šias taisykles tikslinga sujungti, kadangi daugelis nuostatų, reglamentuojančių laukinių augalų ir gyvūnų įvežimą ir išvežimą iš Lietuvos Respublikos, panašios arba vienodos. LGĮ projekto 4 straipsnyje, atsižvelgus į Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pastabas, nustatoma, kad Aplinkos ministerija, suderinusi su Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, tvirtina Laukinių gyvūnų naudojimo taisykles ir, suderinusi su Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba, Muitinės departamentu prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, tvirtina Prekybos laukiniais gyvūnais, augalais ir gyvūnais taisykles. Galiojančiame Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatyme nustatyta, kad Laukinių gyvūnų naudojimo taisykles ir Prekybos laukiniais gyvūnais taisykles Aplinkos ministerija tvirtina kartu su atitinkamomis institucijomis.

LGĮ projekto 4 straipsnyje nustatoma, kad savivaldybių vykdomosios institucijos Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo nustatytais atvejais ir nustatyta tvarka pagal nusistatytus prioritetus dėl pasirinktų invazinių rūšių ir jų paplitimo teritorijų, atsižvelgdamos į sukauptas Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšas, pagal galimybes finansuoja invazinių rūšių valdymo, gausos reguliavimo ir naikinimo priemonių įgyvendinimą.

Projekto 6 straipsnyje aptariami laukinės gyvūnijos išteklių naudojimo būdai – jie lieka tokie patys, kaip ir galiojančiame Laukinės gyvūnijos įstatyme, tik išbraukiamas laukinių gyvūnų paėmimas globos ir gydymo tikslais, kadangi tai patenka į laukinių gyvūnų paėmimą iš aplinkos.

Pakeičiamas Laukinės gyvūnijos įstatymo 7 straipsnis ir LGĮ projekte nustatoma, kad Leidimas laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus aptveriant teritoriją neišduodamas tais atvejais, kai siekiama išvengti neigiamo nelaisvėje laikomų laukinių gyvūnų poveikio saugomoms teritorijoms ir saugomoms rūšims, kai siekiama užtikrinti eismo saugumą ir žmonių lankymąsi miške. Taip pat nustatoma, kad leidimas neišduodamas tuo atveju, jeigu, išdavus leidimą, aptvarų, voljerų ar kitų statinių savininkas ar naudotojas laikys ir visuomenei eksponuos daugiau laukinių gyvūnų rūšių,

negu nurodyta „zoologijos sodo“ sąvokoje (daugiau negu 20 rūšių laukinius žinduolių ar daugiau kaip 30 rūšių kitų laukinių gyvūnų). Ši nuostata reikalinga tam, kad išdavus leidimą iš karto nebūtų pažeista kita įstatymo nuostata – kad asmenys, prieš įkurdami zoologijos ir pradėdami į juos leisti lankytojus, turi gauti leidimą įkurti zoologijos sodą.

Šiame straipsnyje išsamiau nustatomi leidimo laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus išdavimo ir galiojimo panaikinimo pagrindai. Nustatomi atvejai, kada leidimas laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus nereikalingas, pvz., turint leidimą įkurti zoologijos sodą ar leidimą naudoti invazines rūšis, prekybos vietose, taip pat laikant laukinius gyvūnus namuose, paimtus globos ir gydymo tikslais, ir kt. LGI projekte taip pat nustatoma, kad Leidimas laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus nereikalingas, jeigu įgyvendinami Aplinkos ministerijos ar jos įgaliotos institucijos patvirtinti gamtotvarkos planai ir saugomų rūšių apsaugos ar veiksmų planai, vykdomos saugomų rūšių išsaugojimo programos ir priemonės. Ši išimtis nustatyta, kadangi gamtotvarkos, saugomų rūšių apsaugos ir veiksmų planai, kuriais siekiama išsaugoti saugomas rūšis ir jų buveines, tvirtinami aplinkos ministro įsakymais, juose nustatoma priemonių vykdymo lokalizacija ir įvertinama žemės nuosavybės forma, savininkai, kitų saugomų rūšių radavietės ir buveinės ir vykdomų priemonių poveikis joms. Šie gamtotvarkos, apsaugos ir veiksmų planai derinami su saugomų teritorijų administracijomis ir miškų valdytojais, ir savininkais, įvertinamos visos kitos aplinkybės. Dėl šių priežasčių – kad rengiant šiuos dokumentus įvertinamos visos aplinkybės, ir jie skirti saugomų rūšių būklei išlaikyti arba pagerinti, LGI projekte būtų netikslinga nustatyti, kad visų nurodytų aplinkybių vertinimas dubliuotųsi rengiant aplinkos ministro įsakymais tvirtinamus dokumentus ir išduodant leidimą laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus.

LGĮ projekto 7 straipsnyje nustatoma pareiga buvusiam Leidimo turėtojui pašalinti aptvarus ar voljerus, jeigu jie įrengti miško žemėje, per Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse nustatytą terminą.

LGĮ projekto 7 straipsnyje nustatomi griežtesni Leidimo laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus panaikinimo pagrindai, kai aptvarai įrengiami aptveriant miško žemę. Pagal Aplinkos ministerijai pateiktą informaciją žinoma, kad, vadovaujantis Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklių nuostatomis, asmenys, gavę leidimus laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus, aptveria tam tikras teritorijas miške, įrengia aptvarus ir voljerus, tačiau miško plotas būna neproporcingai didelis laikomų gyvūnų kiekiui ir šių gyvūnų gyvybiniams poreikiams tenkinti (t. y. dideliame aptvertame plote laikoma labai mažai gyvūnų arba jie iš viso nelaikomi). Todėl tokiais atvejais galima įžvelgti piktnaudžiavimą minėtų taisyklių nuostatomis ir reikėtų nustatyti aiškius kriterijus, kuriais būtų ribojamas aptveriamos teritorijos plotas ir laikas, kiek laiko aptvarai, įrengti aptveriant mišką, gali būti tušti arba juose laikoma labai mažai gyvūnų. LGĮ projekte nustatomi Leidimo laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus (kai aptveriama miško žemė) galiojimo panaikinimo pagrindai, kai pagal leidimo turėtojo pateikiamas ataskaitas arba patikrinimų metu nustatoma, kad aptvarai, voljerai ar kiti statiniai įrengti aptveriant miško žemę, ir juose 1 metus ir ilgiau nelaikomi gyvūnai arba laikoma mažiau laukinių gyvūnų ploto vienete, negu nustatyta Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse; ir, kai aptvaras, voljeras ar kiti statiniai įrengti aptveriant miško žemę, ir per 1 metus juose nepradedami laikyti laukiniai gyvūnai.

Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse šiuo metu jau nustatyta, kad „jeigu aptvaras ar voljeras, įrengtas aptveriant mišką ar dalį miško, yra nenaudojamas 1 metus ir daugiau (jame nelaikomi laukiniai gyvūnai), Aplinkos apsaugos departamentas kreipiasi į savivaldybės vykdomąją instituciją su siūlymu panaikinti sprendimą dėl fizinių asmenų lankymosi apribojimo šioje teritorijoje.“ ir kad leidimo galiojimas panaikinamas, kai savivaldybė panaikina sprendimą apriboti fizinių asmenų lankymąsi toje teritorijoje. Projekte šie veiksmai sukeičiami vietomis – pirmiausia panaikinamas leidimas ir nustatoma, kad savivaldybės sprendimas įsigalioja tik įrengus aptvarus.

Priėmus LGĮ projektą ir iki įstatymo įsigaliojimo pakeitus Laukinių gyvūnų naudojimo taisykles, taisyklėse bus nustatytas minimalus laukinių gyvūnų skaičius, kuris turi būti laikomas aptverto miško žemės ploto vienete. LGĮ projekte taip pat nustatoma, kad prieš panaikinant leidimą laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus dėl priežasties, kad laukiniams gyvūnams laikyti aptvarai, voljerai ar kiti statiniai įrengti aptveriant miško žemę, ir juose laikoma mažiau laukinių gyvūnų

ploto vienete, negu nustatyta Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse, pažeidimui pašalinti nustatomas ne ilgesnis kaip 90 kalendorinių dienų terminas. Per 90 kalendorinių dienų asmenys, apsitvėrę miško žemę ir šiuose aptvaruose laikantys vieną ar kelis gyvūnus, turės pakankamai laiko įsigyti daugiau gyvūnų arba sumažinti užtverto miško plotą, todėl LGĮ projekte nustatyti pereinamąjį laikotarpį, taip pratęsiant piktnaudžiavimo laiką, kai aptveriamas neproporcingai didelis miško plotas, netikslinga.

Nustačius tokius Leidimo laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus, kai aptveriama miško žemė, galiojimo panaikinimo pagrindus, bus užtikrinta Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 8 straipsnio 1 dalies nuostata dėl fizinių asmenų teisės laisvai lankytis miškuose.

Panaikinamas šiuo metu Laukinės gyvūnijos įstatymo 7 straipsnio 5 dalyje nustatytas leidimas naudoti laukinius gyvūnus mokslo, mokymo, švietimo, estetikos tikslais jų nepaimant iš buveinių saugomose teritorijose, kadangi laukiniams gyvūnams stebėjimas ar jų fotografavimas nepaimant iš gamtos nekenkia. Tokių leidimų nebuvo išduota nė vieno.

LGĮ projektu siekiama užtikrinti laukinių gyvūnų apsaugą apribojant jų naudojimą cirko pasirodymuose – LGI projekto 6 straipsnyje nustatomas draudimas naudoti laukinių žinduolių, paukščių, roplių ir varliagyvių rūšių gyvūnus cirkuose, išskyrus atvejus, kai cirkuose demonstruojami ir/arba naudojami triukus ir manevrus atliekantys šių rūšių laukiniai žinduoliai, paukščiai, ropliai ir varliagyviai priskiriami rūšims, įrašytoms į Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse nurodytą sąrašą. Kadangi LGĮ projekto cirko sąvoka apima keliaujančias parodas arba kilnojamus žvėrynus, norima palikti išimtis kai kurioms gyvūnų rūšims, nes tokios rūšys gali būti naudojamos švietimo tikslais, pvz., kai šie gyvūnai vežiojami ir demonstruojami vaikams mokyklose. Nustatoma, kad šis draudimas naudoti laukinių žinduolių, paukščių, roplių ir varliagyvių rūšių gyvūnus cirkuose įsigalioja 2020 m. lapkričio 1 d. ir po šios datos naudotus cirkuose laukinių rūšių paukščius, žinduolius, roplius ir varliagyvius leidžiama laikyti nelaisvėje laikantis gyvūnų gerovės ir laikymo nelaisvėje reikalavimų.

LGĮ projekte nustatomas draudimas naudoti cirkuose paukščius, žinduolius, roplius ir varliagyvius neužkerta kelio šiuos gyvūnus naudoti pasirodymams vietose, kur gyvūnai laikomi nuolatos ir nekeliauja iš vienos vietos į kitą, pvz., delfinų pasirodymai delfinariumuose.

Europos Sąjungos šalių įstatymuose vis dažniau įtvirtinama nuostata, draudžianti jų teritorijoje rengti cirko pasirodymus, kuriuose naudojami laukiniai gyvūnai. 24 Europos valstybės turi vienokius ar kitokius apribojimus, skirtus gyvūnų išnaudojimui cirko pasirodymuose. Laukinių gyvūnų naudojimas cirko pasirodymuose uždraustas Austrijoje, Slovėnijoje, Nyderlanduose, Kroatijoje, daugumos laukinių gyvūnų naudojimas uždraustas Norvegijoje ir Belgijoje, Latvija draudžia cirkuose naudoti laisvėje pagautus laukinius gyvūnus, o Estijoje, Lenkijoje priimtas apribojimas cirkuose naudoti laisvėje gimusius laukinius gyvūnus. Kai kuriose valstybėse draudžiama cirkuose naudoti tam tikras gyvūnų rūšis. Pavyzdžiui, Švedijoje cirko pasirodymuose draudžiama naudoti beždžiones, plėšrūnus, raganosius, žirafas, kengūras, begemotus, ruonius, stručius, krokodilus, danielius, Vengrijoje – dramblius ir primatus. Tuo tarpu Graikijoje, Maltoje, Kipre, Bosnijoje ir Hercegovinoje įtvirtintas visų gyvūnų naudojimo cirko pasirodymuose draudimas.

Gyvūnų naudojimas keliaujančiuose cirkuose yra nesuderinamas su gyvūnų gerovės standartais. Dresuojant, kontroliuojant cirko gyvūnus dažnai prieš juos naudojamas smurtas, keliaujančiuose cirkuose gyvūnai vežami iš vienos vietos į kitą tūkstančius kilometrų. Šių kelionių metu gyvūnai laikomi uždaryti vilkikų priekabose, kur neįmanoma užtikrinti jų prigimtinių poreikių. Atvykus į naują vietą, gyvūnai ir toliau laikomi uždaryti, kol ruošiama pasirodymo vieta. Nuolatiniais šių gyvūnų namais tampa ankšti narvai. Laukiniams gyvūnams gyvenant netinkamose sąlygose, daugumai jų dėl nuolat patiriamo streso dažnai pasireiškia elgsenos sutrikimai, jų elgesys tampa neprognozuojamas, ilgainiui gyvūnas pradeda netipiškai elgtis: bėgioja narve pirmyn atgal, siūbuoja į šonus, nuolat linkčioja ir supa galvą.

LGĮ projekto 8 straipsnyje nustatomi laukinių gyvūnų kryžminimo, naminių ir laukinių rūšių gyvūnų kryžminimo reikalavimai ir reikalavimai leidimų naudoti laukinius gyvūnus kryžminimui išdavimui, galiojimo sustabdymui, galiojimo sustabdymo panaikinimui ir leidimo galiojimo

panaikinimui. Šie leidimai nėra naujai nustatomi, šiuo metu jie įtvirtinti Laukinės gyvūnijos įstatymo 7 straipsnio 7 dalyje ir Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse (kryžminimui išduodamas leidimas naudoti laukinius gyvūnus). Iki šiol nuo 2009 m. gyvūnų kryžminimui buvo išduotas tik 1 leidimas, kurio galiojimas pasibaigė 2012 m., daugiau prašymų tokiai veiklai vykdyti negauta. Siekiant aiškumo, leidimas naudoti laukinius gyvūnus ir leidimas naudoti laukinius gyvūnus kryžminimui atskirti, juos aprašant (išdavimą, galiojimo sustabdymą, galiojimo sustabdymo panaikinimą ir galiojimo panaikinimą, leidimo turėtojo pareigas) atskiruose straipsniuose, kadangi sąlygos šių leidimų išdavimui ir leidimų turėtojų pareigos skiriasi. LGĮ projekte nustatoma, kad leidimo naudoti laukinius gyvūnus kryžminimui galiojimo terminas nustatomas įvertinus leidimo prašytojo prašyme nurodytą numatomų vykdyti mokslinių tyrimų trukmę. Galiojimo terminas nustatomas, kadangi šie leidimai išduodami tik mokslo ir mokymo įstaigoms mokslinių tyrimų tikslais ir siekiant užtikrinti, kad nebūtų vykdomas neribotas kryžminimo metu gautų hibridų veisimas ir užtikrinama veiklos kontrolė. Šis leidimas leidžia vykdyti mokslinę veiklą, leidimo turėtojai nevykdo ūkinės veiklos ir neteikia paslaugų, todėl Paslaugų įstatymo nuostatos dėl leidimų galiojimo neribotą terminą neturėtų būti taikomos.

LGĮ projekto 9 straipsnyje nustatomi leidimo naudoti laukinius gyvūnus išdavimo, galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir galiojimo panaikinimo pagrindai ir atvejai, kada šis leidimas nereikalingas (dauguma šių atvejų, kai paimti laukinius gyvūnus iš aplinkos leidimas nereikalingas, nustatyti Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse, patikslinami perkeliant į LGĮ projektą).

LGĮ projekto 10 straipsnyje aptariami reikalavimai iškamšų gamintojams – pvz., draudimas gaminti iškamšas iš neteisėtai sumedžiotų ar kitaip įgytų egzempliorių, reikalavimas kaupti informaciją ir pan. Šios nuostatos nėra naujos – jos aptartos Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse ir pagal Teisingumo ministerijos pateiktą pastabą įtvirtinamos įstatyme.

LGĮ projekto 11 straipsnyje nustatomi leidimų įkurti zoologijos sodą galiojimo panaikinimo pagrindai. Prieš išduodant šį leidimą numatyta, kad vietoje, kurioje numatoma įkurti zoologijos sodą, būtina organizuoti įvertinimą dėl atitikties teisės aktų reikalavimams, kurį atlieka Zoologijos sodų patikrinimo komisija (toliau – Komisija), sudaryta iš įvairių institucijų atstovų. Po įvertinimo Komisija teikia ataskaitą, kurioje vertinama numatomo įkurti zoologijos sodo veiklos atitiktis teisės aktų reikalavimams; jeigu patikrinimo metu nustatoma numatomo įkurti zoologijos sodo veiklos, laukinių gyvūnų laikymo sąlygų neatitiktis teisės aktų reikalavimams, leidimo prašytojui turėtų būti pateikiamas atsakymas, kad leidimas įkurti zoologijos sodą bus išduotas tik pašalinus įvertinimo metu nustatytus trūkumus ir įvykdžius zoologijos sodų veiklą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimus.

LGĮ projekte taip pat nustatoma, kad, jeigu Aplinkos ministerijos įgaliotai institucijai priimti sprendimą dėl Leidimo zoologijos sodui įkurti išdavimo (neišdavimo) būtina įvertinti ir patikrinti papildomą informaciją, Leidimo zoologijos sodui įkurti išdavimo (neišdavimo) terminas gali būti pratęsiamas, bet ne ilgesniam kaip 30 kalendorinių dienų terminui. Aplinkos ministerijos nuomone, šio leidimo išdavimo termino pratęsimo galimybė būtina, kadangi Aplinkos ministerijos įgaliotai institucijai dėl svarbių priežasčių (pvz., dėl sunkumų skubiai organizuojant Komisiją sudarančių institucijų atstovų dalyvavimą patikrinime, dėl ilgiau trukusio įvertinimo ataskaitos teksto parengimo, derinimo su Komisijos atstovais ir išsamaus motyvuoto atsakymo parengimo leidimo prašytojui) 30 kalendorinių dienų termino leidimui išduoti gali neužtekti.

Jeigu LGĮ projekte būtų nustatoma, kad Leidimas įkurti zoologijos sodą laikomas išduotu Aplinkos ministerijos įgaliotai institucijai per 30 kalendorinių dienų nepateikus jokio atsakymo, ir jeigu po šio termino leidimo prašytojas pradėtų zoologijos sodų veiklą neturėdamas leidimo, vėliau gali kilti grėsmė lankytojų saugumui ir tolimesnei įstaigos veiklai. Pvz., šiuo metu Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse nustatyta, kad draudžiama laikyti nelaisvėje šių taisyklių 2-ajame priede nurodytame „Draudžiamų laikyti nelaisvėje laukinių gyvūnų sąraše“ įrašytų gyvūnų rūšis, išskyrus zoologijos sodus ar mokslo ir mokymo įstaigas. Jeigu leidimo prašytojas, negavęs teigiamo atsakymo ir pradėjęs zoologijos sodo veiklą, įsigytų ir laikytų šiame sąraše paminėtus gyvūnus, vėliau, bet kurio patikrinimo metu nustačius, kad vykdoma veikla neatitinka zoologijos sodams

keliamų reikalavimų ir panaikinus leidimo galiojimą, draudžiamų laikyti nelaisvėje rūšių gyvūnus savininkui reikėtų perduoti (parduoti) kitoms įstaigoms, turinčioms leidimą įkurti zoologijos sodą. Kadangi Lietuvoje zoologijos sodų yra mažai ir jų galimybės priimti ir laikyti papildomus gyvūnus tinkamomis sąlygomis yra ribotos, tikėtina, kad bus atvejų, kai gyvūnai bus teisės aktų nustatyta tvarka konfiskuojami. Gyvūnų konfiskavimo atveju nuostolių patirtų leidimo prašytojas ir su sunkumais susidurtų už konfiskuotų gyvūnų perkėlimą (perdavimą) atsakinga Aplinkos ministerijos įgaliota institucija, kadangi, kaip anksčiau minėta, Lietuvoje nėra pakankamai daug įstaigų, turinčių teisę ir galimybes laikyti papildomus gyvūnus, ypač jeigu šiems gyvūnams reikalingos specialios laikymo sąlygos, gyvūnai yra dideli, plėšrūnai ar gali kelti pavojų žmogaus sveikatai ar gyvybei. Taip pat leidimo prašytojas, negavęs Aplinkos ministerijos įgaliotos institucijos atsakymo dėl trūkumų pašalinimo per 30 kalendorinių dienų, jų nepašalinęs bei pradėjęs zoologijos sodų veiklą, galėtų sukelti grėsmę lankytojų saugumui – pvz., neužtikrinęs, kad gyvūnai negalėtų ištrūkti į laisvę ar kad lankytojai negalėtų turėti kontakto su plėšriaisiais gyvūnais (pvz., kai lankytojas ir ypač vaikai gali įkišti ranką į gyvūnų narvą). Saugumo reikalavimų neįvykdymas iš anksto, prieš pradedant į zoologijos sodą leisti lankytojus, gali turėti skaudžių pasekmių žmonių sveikatai.

Dėl šių priežasčių – dėl draudžiamų laikyti nelaisvėje gyvūnų laikymo ir ypač dėl lankytojų saugumo užtikrinimo, prieš pradedant zoologijos sodo veiklą, LGĮ projekte nustatoma galimybė leidimo įkurti zoologijos sodą nagrinėjimą pratęsti 30 kalendorinių dienų.

LGĮ projekto 12 straipsnyje atskirai nustatoma Invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėtis ir jos funkcijos. Invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėtis papildoma Žuvininkystės tarnybos prie Žemės ūkio ministerijos atstovu. Žuvininkystės tarnyba dalyvauja ir vykdo šiuo metu Lietuvoje išnykusių žuvų rūšių reintrodukcijos projektus, todėl tarnybos atstovui tikslinga dalyvauti Invazinių rūšių kontrolės tarybos, kuri priima sprendimus dėl rūšių introdukcijos ir reintrodukcijos Lietuvoje, posėdžiuose.

LGĮ projekto 13 straipsnyje nustatomi reikalavimai leidimų introdukcijai/ reintrodukcijai išdavimui, galiojimo sustabdymui, galiojimo sustabdymo panaikinimui ir šių leidimų galiojimo panaikinimo pagrindai. Nustatomi atvejai, kada leidimai introdukcijai/ reintrodukcijai neišduodami (kai nustatoma galima grėsmė vietinei biologinei įvairovei, kai ketinama introdukuoti invazines rūšis) ir nustatomos leidimo introdukcijai/reintrodukcijai turėtojo pareigos.

Šiuo metu esminiai reikalavimai leidimų introdukcijai/ reintrodukcijai išdavimui, introdukcijos/ reintrodukcijos programos rengimui ir šio leidimo turėtojo pareigos nustatytos Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkoje.

LGĮ projekto 13 straipsnyje nustatoma, kad, jeigu Aplinkos ministerijos įgaliotai institucijai priimti sprendimui dėl Leidimo introduokuoti/reintrodukuoti išdavimo (neišdavimo) būtina įvertinti ir patikrinti papildomą informaciją – ar rūšis nekels grėsmės vietinėms rūšims, ar nekonkuruos su jomis dėl maisto ir buveinių, ar netaps invazine rūšimi ir nepadarys žalos vietinei biologinei įvairovei, visuomenės sveikatai, gyvūnų sveikatai, ar ši rūšis nebus ligų ir parazitų, pavojingų gyvūnams ir žmonėms pernešėja, bei dėl planuojamos rūšies introdukcijos/reintrodukcijos įvertinimo reikia kreiptis į mokslo institucijas ar kitų šalių kompetentingas institucijas, tokiu atveju sprendimo pritarti (nepritarti) rūšies introdukcijai/reintrodukcijai priėmimo terminas gali būti pratęsiamas, bet ne ilgesniam kaip 30 kalendorinių dienų terminui. Tokiu atveju Aplinkos ministerijos įgaliota institucija per 30 kalendorinių dienų nuo prašymo, visos reikalingos informacijos ir dokumentų gavimo dienos pateikia Leidimo introdukuoti/reintrodukuoti prašytojui atsakymą dėl prašymo nagrinėjimo pratęsimo.

Tokia nuostata būtina, kadangi, išduodant leidimą introdukuoti/reintrodukuoti gyvūnų rūšis, būtina įvertinti ir patikrinti daug aplinkybių – ar rūšis nekels grėsmės vietinėms rūšims, ar nekonkuruos su jomis dėl maisto ir buveinių, netaps invazine rūšimi ir nepadarys nepataisomos žalos vietinei biologinei įvairovei, visuomenės sveikatai ir gyvūnų sveikatai. Tokių aplinkybių įvertinimui gali reikėti surinkti ir įvertinti daugiau papildomos informacijos, negu pateikia leidimo prašytojas. Didelė tikimybė, kad dėl turimos informacijos pateikimo ir numatomos rūšies introdukcijos/ reintrodukcijos įvertinimo reikės kreiptis į mokslo institucijas ar netgi į kitų šalių kompetentingas institucijas. Tokiu atveju atsakymo pateikimas leidimo prašytojui gali užtrukti

ilgiau negu 30 kalendorinių dienų.

LGĮ projekte nustatoma, kad leidimo introdukcijai/reintrodukcijai turėtojas turi per 3 metus nuo leidimo išdavimo pradėti vykdyti veiklą, o nepradėjus vykdyti veiklos leidimo galiojimas panaikinamas. Tokia nuostata reikalinga, kadangi per 3 metus gali atsirasti naujos informacijos apie galimą ketinamos introdukuoti/reintrodukuoti rūšies poveikį ekosistemoms, vietinėms rūšims. Taip pat per tiek laiko vietovėje, kurioje numatyta vykdyti introdukciją/reintrodukciją, gali pakisti augalų ir gyvūnų rūšinė sudėtis ir jų buveinės ir dėl šios priežasties introdukuojamos/ reintrodukuojamos rūšies poveikį ekosistemai būtina iš naujo įvertinti. Nenustačius termino, per kurį leidimo turėtojas turi pradėti veiklą, liktų neaišku ir neapibrėžta, ar, pvz., turėdamas leidimą, asmuo gali tik po 10 ar 20 metų pradėti introdukciją/reintrodukciją. Tikėtina, kad po tiek metų bus pasikeitusios leidimo išdavimo metu vertintos sąlygos ir galimos rūšies introdukcijos/reintrodukcijos grėsmės per tiek metų ar dešimtmečių pakitusiai ekosistemai, vietinėms rūšims ir jų buveinėms.

LGĮ projekto 14 straipsnyje nustatomi reikalavimai laukinių gyvūnų perkėlimui ir išleidimui į laisvę. Nustatoma, kad asmuo, planuojantis perkelti arba išleisti į laisvę nelaisvėje laikomus gyvūnus (taikoma tik žinduoliams ir paukščiams), apie numatomą laukinių gyvūnų perkėlimą arba išleidimą į laisvę privalo pranešti Aplinkos ministerijos įgaliotai institucijai ir gauti jos pritarimą. Nustatomi atvejai, kada priimamas sprendimas nepritarti laukinių gyvūnų perkėlimui ar išleidimui į laisvę, pvz., kai tai gali kelti grėsmę ekosistemų stabilumui ir/ar buveinių pakitimui ir/ar būtų neigiamas poveikis vietinei tos rūšies populiacijai, gali kilti epidemijų išplitimo pavojus ir pan.

Nustatomi atvejai, kai Aplinkos ministerijos įgaliotos institucijos pritarimas laukinių gyvūnų išleidimui į laisvę ar perkėlimui nereikalingas (išleidžiant į laisvę žinduoliams ir paukščiams nepriskiriamus laukinius gyvūnus, paimtus globon ir išgijusius laukinius gyvūnus, kai laukiniai gyvūnai perkeliami arba išleidžiami į laisvę įgyvendinant Aplinkos ministerijos ar jos įgaliotos institucijos patvirtintus laukinių gyvūnų rūšių apsaugos ar veiksmų planus, vykdomos saugomų rūšių išsaugojimo programos ir priemonės ir pan.). Šie reikalavimai laukinių gyvūnų perkėlimui ir išleidimui į laisvę nėra nauji – jie atitinkamai nustatyti Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkos apraše ir Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse.

Nustatoma, kad bendras draudimas išleisti į laisvę ar perkelti netaikomas svetimžemėms rūšims, kurios bus nurodytos Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse. Ši išimtis galėtų būti taikoma tokioms rūšims, kaip danieliai ir fazanai. Pvz., danieliai Lietuvoje buvo introdukuoti XVIII-XIX amžiuje, po antrojo pasaulinio karo išnyko, vėliau 1976-1977 metais vėl įkurdinti Lietuvoje ir iki šiol auginami nelaisvėje ir išleidžiami į laisvę. Fazanų natūralaus paplitimo arealas yra Azijoje, Lietuvoje natūraliai neišgyvena, tačiau nuolat auginami, paleidžiami į laisvę ir medžiojami. Šios rūšys nekelia grėsmės vietinei biologinei įvairovei, jau seniai išleidinėjamos į aplinką, tačiau dėl šių rūšių nuolat kyla abejonių ar jas galima būtų priskirti vietinėms (natūraliai paplitusioms rūšims), o ne svetimžemėms. Tam, kad ateityje nekiltų neaiškumų, ar šioms rūšims taikomas bendras draudimas išleisti į laisvę svetimžemes rūšis, nustatoma, kad bus galima išleisti į laisvę svetimžemes rūšis, nurodytas Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse.

LGĮ projekto 15 straipsnyje nustatoma, kad laisvėje gyvenančius laukinius gyvūnus globos tikslais leidžiama šerti ar lesinti tik Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse nustatytais atvejais ir būdais. Tokia nuostata būtina, kadangi šiuo metu niekas nedraudžia bet kokiu netinkamu maistu ir netinkamu metu šerti laukinius gyvūnus. Pvz., aktuali problema yra ta, kad žmonės vasarą ir rudens pradžioje šeria gandrus, gulbes ir antis. Gaudami pakankamai daug maisto, šie paukščiai laiku neišskrenda ir nepasitraukia į žiemojimo vietas. Vėliau, atšalus orams, užšalus vandens telkiniams, šie paukščiai nebegali susirasti reikalingo maisto, negalėdami būti atvirame telkinyje vandens paukščiai nusilpsta ir sušąla. Dėl nusilpusių paukščių asmenys dažnai kreipiasi į gyvūnų globėjus. Kiekvienais metais Aplinkos ministerija iš aplinkos apsaugos rėmimo programos skiria 70 000 eurų gyvūnų globos priemonėms vykdyti. Nemaža dalis šių lėšų panaudojama gulbių gelbėjimo priemonėms – išvykoms prie užšalusių vandens telkinių gelbėti gulbių ar laiku neišskridusių ir likusių žiemoti gandrų gelbėjimui ir laikymui gyvūnų globos įstaigoje per visą žiemą, pvz., vieno gandro šėrimas ir laikymas per žiemą (6 mėn.) iki išleidimo į laisvę pavasarį kainuoja daugiau kaip 400 eurų. Uždraudus laukinių paukščių šėrimą netinkamu metu, paukščiai, sumažėjus natūraliai

randamo maisto ir atšalus orams, laiku pasitrauktų į žiemavietes, sumažėtų atvejų, kai pripratinti ir šeriami žmonių jie lieka žiemoti ir juos tenka globoti patiriant dideles išlaidas.

LGĮ projekto 17 straipsnyje nustatomi reikalavimai Reglamento (ES) Nr. 1143/2014 8 ir 9 straipsniuose nustatytų leidimų naudoti invazines rūšis išdavimui, galiojimo sustabdymui, galiojimo sustabdymo panaikinimui ir šių leidimų galiojimo panaikinimo pagrindai (Leidimui naudoti invazines rūšis moksliniams tyrimams, *ex-situ* išsaugojimui arba naudoti invazines rūšis medicinos tikslais, kai to reikia siekiant daryti pažangą žmonių sveikatos srityje ir Leidimui naudoti invazines rūšis tikslais, susijusiais su įtikinamais visuomenės interesais, įskaitant socialinio ar ekonominio pobūdžio interesus).

LGĮ projekto 17 straipsnyje nustatoma, kad, jeigu Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotai institucijai priimti sprendimui dėl Leidimo naudoti invazines rūšis moksliniams tyrimams, ex-situ išsaugojimui arba naudoti invazines rūšis medicinos tikslais, kai to reikia siekiant daryti pažangą žmonių sveikatos srityje išdavimo (neišdavimo) ar paraiškos dėl Leidimo naudoti invazines rūšis tikslais, susijusiais su įtikinamais visuomenės interesais, įskaitant socialinio ar ekonominio pobūdžio interesus pateikimo Europos Komisijai, būtina įvertinti ir patikrinti papildomą informaciją – ar naudojama invazinė rūšis nekels grėsmės vietinėms rūšims, nedarys žalos vietinei biologinei įvairovei, visuomenės sveikatai, gyvūnų sveikatai, atlikti vietos, kurioje numatoma laikyti (naudoti) invazines rūšis, patikrinimą ir dėl numatomo invazinės rūšies naudojimo įvertinimo reikia kreiptis į mokslo institucijas ar kitų šalių kompetentingas institucijas, tokiu atveju leidimo naudoti invazines rūšis moksliniams tyrimams, ex-situ išsaugojimui arba naudoti invazines rūšis medicinos tikslais, kai to reikia siekiant daryti pažangą žmonių sveikatos srityje išdavimo (neišdavimo) arba paraiškos Europos Komisijai dėl Leidimo naudoti invazines rūšis tikslais, susijusiais su įtikinamais visuomenės interesais, įskaitant socialinio ar ekonominio pobūdžio interesus, pateikimo (neteikimo) terminas gali būti pratęsiamas, bet ne ilgesniam kaip 15 kalendorinių dienų terminui.

LGĮ projekto 17 straipsnyje nustatoma, kad Aplinkos ministerija ir jos įgaliotos institucijos priima sprendimus dėl invazinių gyvūnų rūšių plitimo prevencijos ir naikinimo priemonių, nustato įpareigojimus vandens telkinių, žemės savininkams, naudotojams ir valdytojams dėl atskirų invazinių gyvūnų rūšių naikinimo priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti, kad invazinės rūšys neplistų į gretimus sklypus ar vandens telkinius. Ši nuostata būtina siekiant valdyti invazinių rūšių plitimą ir užtikrinti, kad vykdomos priemonės būtų efektyvios – pvz., jeigu žemės savininko žemėje esančioje iškastoje kūdroje gyvena invazinė žuvų rūšis nuodėgulinis grundalas ir nesiimama priemonių jam išnaikinti, tokiu atveju išlieka didelė tikimybė, kad grundalas gali tyčiniu ar netyčiniu būdu paplisti į gretimus vandens telkinius (naudojant masalui, plintant susisiekiančiais vandens telkiniais, perkeliant kitų rūšių žuvis į kitus vandens telkinius, ikrus pernešant vandens paukščiams). Šiai rūšiai naikinti Lietuvoje skiriamos Europos Sąjungos ir biudžeto lėšos ir tam, kad būtų užtikrintas šios rūšies efektyvus valdymas, įstatyme būtina įtvirtinti nuostatą, nustatant Aplinkos ministerijai galimybę įpareigoti vandens telkinių, žemės savininkus, valdytojus ar nuomotojus imtis atskirų invazinių rūšių naikinimo priemonių savo sklypuose.

LGĮ projekto 18 straipsnyje nustatoma, kad, atsižvelgiant į laukinių gyvūnų rūšių apsaugos būklę, į Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių reikalavimus arba siekiant kuo mažiau laukinių gyvūnų paimti iš aplinkos, arba, jei kai kurių rūšių laukiniai gyvūnai, ištrūkę į laisvę, galėtų sukelti invazijų į natūralias ekosistemas ir jų sutrikdymo pavojų, keltų grėsmę žmonių gyvybei ir sveikatai, kitiems gyvūnams ar augalams, Aplinkos ministerija riboja arba uždraudžia prekybą tam tikrų rūšių laukiniais gyvūnais. Ši LGĮ projekto nuostata dėl draudimo ar ribojimo paimti iš aplinkos ir prekiauti laukiniais gyvūnais nėra nauja – ji įtvirtinta galiojančio Laukinės gyvūnijos įstatymo 13 straipsnio 2 dalyje. Nuostata, suteikianti Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai teisę nustatyti draudimą prekiauti atskiromis laukinių gyvūnų rūšimis, išlieka reikalinga, kadangi, pvz., renkant ar paimant iš gamtos savo reikmėms tam tikrų rūšių laukinius gyvūnus, neigiama žala šios rūšies populiacijai nebus padaroma, kadangi iš gamtos bus paimamas nedidelis keikis individų. Tačiau šios rūšies gyvūnais prekiaujant ir naudojant komerciniais tikslais ir iš gamtos paimant didelį jų kiekį, gali kilti grėsmė šios rūšies populiacijos išlikimui. Dėl šių priežasčių LGĮ projekte tikslinga palikti galimybę Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai nustatyti prekybos apribojimus ir

draudimus atskiroms laukinių gyvūnų rūšims. Kita priežastis, kodėl būtina palikti galimybę nustatyti draudimą prekiauti tam tikromis laukinių gyvūnų rūšimis – tai, kad šių rūšių platinimas gali kelti invazijų į natūralias ekosistemas pavojų, turėti neigiamą poveikį vietinėms rūšims.

Rengiant LGĮ projektą ir nusprendus, kad leidimai prekiauti laukiniais gyvūnais bus reikalingi tik nustatytais atvejais prekiaujant saugomų rūšių laukiniais gyvūnais, šių leidimų išdavimo ir galiojimo panaikinimo sąlygos perkeltos į SGAGRĮ projektą, kuris teikiamas kaip lydintysis teisės aktas.

LGĮ projekto 19 straipsnyje patikslinami leidimų įvežti/išvežti laukinius gyvūnus į/iš Lietuvos Respublikos išdavimo ir galiojimo panaikinimo pagrindai, kurie šiuo metu nustatyti Laukinės gyvūnijos įstatyme ir Prekybos laukiniais gyvūnais taisyklėse.

LGĮ projekto 19 straipsnyje nustatomas naujas reikalavimas gauti leidimą įvežti/išvežti laukinius gyvūnus tais atvejais, kai įvežami/išvežami iš Lietuvos Respublikos į trečiąsias šalis nesaugomų rūšių laukinių gyvūnų medžioklės trofėjai, išskyrus kai išvežami/įvežami iš/į Europos Sąjungai nepriklausančias trečiąsias šalis saugomoms rūšims nepriskiriami medžiojamieji gyvūnai, nurodyti Medžioklės Lietuvos Respublikoje taisyklėse, kuriems šiose taisyklėse nustatytas medžioklės terminas (pvz., stirnų, briedžių, šernų ar elnių medžioklės trofėjai). Toks reikalavimas būtinas, kadangi trečiosios šalys (dažniausiai Afrikos žemyno valstybės narės, Balkanų šalys) išduodamuose Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencijoje (toliau – CITES) nustatytuose eksporto leidimuose įtraukia nesaugomų rūšių medžioklės trofėjus, trofėjus deklaruoja kaip nesaugomas rūšis, tačiau dažnas atvejis, kai tarp jų vežami saugomų rūšių egzemplioriai, tačiau tai nėra deklaruojama išduodamuose CITES eksporto leidimuose. Labai svarbus šių nesaugomų rūšių įvežamų ir išvežamų medžioklės trofėjų skaičiaus fiksavimas, kuriuo remiantis vykdomas rūšių naudojimo monitoringas. Sumedžiotų ir įvežamų gyvūnų rūšių skaičius gali būti panaudojamas monitoringo srityje vertinant rūšies populiacijos nykimo mastą tarptautiniu mastu ir priimant sprendimus dėl tam tikrų rūšių uždraudimo įvežti į Europos Sąjungą. Šie duomenys dažnai naudojami tarptautiniuose pasitarimuose, kai sprendžiamas rūšies apsaugos lygis, tai yra svarstoma galimybė rūšis įtraukti į CITES sąrašus ar net visiškai uždrausti rūšies įvežimą į Europos Sąjungą dėl spartaus tos rūšies nykimo masto. Numatomų leidimų išdavimas gerokai supaprastintų kontrolės institucijų (muitinės, aplinkosaugos institucijų) darbą, kadangi šie leidimai, o su jais kartu pateikti teisėto įsigijimo dokumentai padėtų išvengti piktnaudžiavimo atvejų. Šiuo metu, vežant saugomų rūšių laukinių gyvūnų medžioklės trofėjus, muitinėje dažnai deklaruojama, kad vežami nesaugomų rūšių laukiniai gyvūnai, ir tokiu atveju šie trofėjai gali būti visiškai netikrinami.

Tam, kad būtų užtikrinta saugomų rūšių laukinių gyvūnų apsauga ir būtų užtikrinta, kad bet kurios rūšies laukinių gyvūnų trofėjai būtų legaliai įsigyti (nesubrakonieriauti) ir būtų kontroliuojama prekyba jais, būtina nustatyti, kad leidimas įvežti/išvežti laukinius gyvūnus į/iš Lietuvos Respublikos būtų reikalingas ir nesaugomų rūšių laukinių gyvūnų įvežimui/išvežimui į/iš Lietuvos Respublikos į trečiąsias šalis.

Pereinamasis periodas dėl tokios LGĮ projekto nuostatos nereikalingas, kadangi LGĮ projekte įstatymo įsigaliojimo data nustatyta 2020 m. gegužės 1 d. – po 3-4 mėn. po planuojamo priėmimo Seime. Per tą laiką taip pat planuojama patvirtinti LGĮ projekto įgyvendinamuosius teisės aktus. Šiuo metu leidimai laukinių gyvūnų įvežimui/išvežimui į/iš Lietuvos Respublikos į trečiąsias šalis reikalingi tik saugomų rūšių gyvūnų medžioklės trofėjams, todėl asmenys, vežantys medžioklės trofėjus, nuolat kreipiasi į Aplinkos apsaugos agentūrą dėl medžioklės trofėjų įvežimo/išvežimo ir dėl vežamų rūšių priskyrimo saugomoms rūšims, todėl šis reikalavimas nebūtų visiškai naujas ar sunkiai įgyvendinamas.

LGĮ projekto 25 straipsnyje nustatoma, kad Aplinkos ministerija sudaro Ekspertų komisiją rūšims nustatyti, kuri konsultuoja laukinės gyvūnijos apsaugą ir laukinės gyvūnijos išteklių naudojimo valstybinę kontrolę vykdančias institucijas, Aplinkos ministeriją ir jos įgaliotas institucijas ir prireikus teikia išvadas dėl laukinių gyvūnų rūšies nustatymo.

LGĮ projekto 27 straipsnio 2 dalyje suvienodinamos Laukinės gyvūnijos ir Medžioklės įstatymų nuostatos dėl medžiojamųjų gyvūnų padarytos žalos atlyginimo. Laukinės gyvūnijos

įstatymo 27 straipsnis papildomas nuostata, kad atlyginama ir vilkų padaryta žala ūkiniams gyvūnams, kaip šiuo metu nustatyta Medžioklės įstatyme.

LGĮ projekte iš esmės nekeičiamas teisinis reguliavimas, kuris gali turėti įtakos fizinių ir juridinių asmenų teisėms ir pareigoms (jų teisėtiems lūkesčiams), todėl pereinamąjį laikotarpį dėl leidimų ir nuostatų nustatyti netikslinga, kadangi jos nustatytos galiojančiame Laukinės gyvūnijos įstatyme ir poįstatyminiuose teisės aktuose. Pereinamasis laikotarpis nustatomas tik cirkų veiklai – numatoma, kad įstatymas įsigalios 2020 m. gegužės 1 d., o cirkų veikla leidžiama iki 2020 m. lapkričio 1 d.

Dėl LAĮ projekto

LAĮ projekte apibrėžiamos naujos sąvokos – ekosisteminės paslaugos, invazinė rūšis, laukinių augalų ir grybų ištekliai (vietoje laukinės augalijos išteklių), laukinis augalas, laukinis grybas, laukinių augalų ar grybų perkėlimas, laukinių augalų ar grybų rūšies introdukcija, laukinių augalų ar grybų rūšies populiacija, laukinių augalų ar grybų rūšies reintrodukcija, laukinių augalų ar grybų rūšis, prekyba laukiniais augalais ir grybais, svetimžemė rūšis.

LAĮ projekto 4 straipsnyje nustatomas laukinių augalų ir grybų apsaugos ir jų išteklių naudojimo valstybinis valdymas ir valstybės ir savivaldybių institucijų kompetencijos.

LAĮ projekte atsisakoma galiojančio Laukinės augalijos įstatymo 12 straipsnio 1 dalies nuostatos, kad „privačiuose miškuose, esančiuose ne toliau kaip 100 m nuo jų savininkų sodybų, ir ne miško žemėje laukinės augalijos išteklius naudoti leidžiama tik gavus žemės, miško ar vandens telkinių savininkų, valdytojų ir naudotojų sutikimą ar leidimą.“. Aplinkos ministerija neturi informacijos, kad ši įstatymo nuostata būtų vykdoma ir kyla abejonių dėl jos reikalingumo ir galimybės ją įgyvendinti – pvz., grybaujant ar renkant mėlynes nėra galimybės nustatyti, kada priartėjama arčiau negu 100 m nuo sodybos, ir neaišku, kur kreiptis ir rasti sodybos savininką. Ta pati situacija susidaro, kai asmenys ne miško žemėje (pievose) renka vaistažoles, žemuoges ar skina puokštėms žydinčius augalus. Vietoje šios galiojančios nuostatos LAĮ projekto 7 straipsnyje nustatomi visi atvejai, kada naudojant laukinių augalų ar grybų išteklius reikalingas vandens telkinio, žemės savininko ar valdytojo sutikimas.

Dėl riešutų rinkimo šiame straipsnyje nustatoma, kad savininko leidimas reikalingas renkant riešutus privačioje ne miško žemėje. Ne miško žemėje asmenys gali būti pasisodinę lazdynus ar kitos rūšies riešutus ir auginti juos savo reikmėms, todėl šiuo atveju LAĮ projekte nustatoma, kad reikalingas žemės savininko ar valdytojo sutikimas. Miško žemėje toks sutikimas nereikalingas, kadangi: 1) miške lazdynai specialiai savo reikmėms nesodinami, auga savaime; 2) asmeniui nėra galimybės nustatyti, ar miškas privatus, ar ne; 3) asmeniui nebūtų galimybės gauti savininko sutikimą. Reikalavimas privačioje miško žemėje renkant riešutus gauti savininko sutikimą prieštarautų Miškų įstatymo 8 str. 1 d. nuostatoms – „Fiziniai asmenys turi teisę laisvai lankytis miškuose, išskyrus rezervatų ir specialios paskirties objektų (pasienio zona, kariniai objektai ir kt.) miškus ir miškus, kuriuose tai apriboja kiti įstatymai. ***Asmenys gali rinkti*** vaisius, vaistažoles ir vaistinę žaliavą, išskyrus augalų rūšis, kurių sąrašą tvirtina Aplinkos ministerija, ***riešutauti,*** uogauti ir grybauti, valstybiniuose miškuose laikyti bites aviliuose ir bitidėse, laikydamiesi šio įstatymo, Aplinkos apsaugos įstatymo bei kitų teisės aktų reikalavimų.“.

LAĮ projekto 7 straipsnyje nustatoma, kad atsižvelgiant į laukinių augalų ir grybų apsaugos būklę, taip pat į Lietuvos Respublikos tarptautinių sutarčių reikalavimus arba siekiant kuo mažiau laukinių augalų ir grybų paimti iš jų buveinių, arba tais atvejais, kada kai kurių rūšių laukiniai augalai ir grybai, patekę į aplinką, galėtų sukelti invazijų į natūralias ekosistemas ir jų sutrikdymo pavojų, keltų grėsmę gyvūnų ir žmonių sveikatai, kitiems augalams ar grybams, Lietuvos Respublikos aplinkos ministerija riboja arba uždraudžia prekybą tam tikrų rūšių laukiniais augalais ir grybais ir jų įvežimą (išvežimą) į Lietuvos Respubliką. Ši LAĮ projekto nuostata dėl draudimo ar ribojimo rinkti ir prekiauti laukiniais augalais nėra nauja – ji įtvirtinta galiojančio Laukinės augalijos įstatymo 16 straipsnio 2 dalyje.

Ši nuostata, suteikianti Aplinkos ministerijai nustatyti draudimą prekiauti atskiromis laukinių augalų rūšimis, išlieka reikalinga, kadangi, pvz., renkant savo reikmėms ar dekoratyviniais tikslais tam tikrų rūšių laukinius augalus ar grybus, žala šios rūšies populiacijai nebus padaroma, kadangi iš gamtos bus paimamas nedidelis kiekis augalų ar grybų. Tačiau šios rūšies augalais ar grybais prekiaujant, naudojant komerciniais tikslais ir iš gamtos paimant didelį jų kiekį, gali kilti grėsmė šios rūšies populiacijos išlikimui. Dėl šių priežasčių LAĮ projekte tikslinga palikti galimybę Aplinkos ministerijai nustatyti prekybos apribojimus ir draudimus atskiroms laukinių augalų ar grybų rūšims. Kita priežastis, kodėl būtina palikti galimybę nustatyti draudimą prekiauti tam tikromis laukinių augalų ir grybų rūšimis – tai, kad šių rūšių platinimas gali kelti invazijų į natūralias ekosistemas pavojų, turėti neigiamą poveikį vietinėms rūšims.

LAĮ projekto 10 straipsnyje nustatomi reikalavimai leidimų introdukcijai/ reintrodukcijai išdavimui, galiojimo sustabdymui, galiojimo sustabdymo panaikinimui ir šių leidimų galiojimo panaikinimo pagrindai. Nustatomi atvejai, kada leidimai introdukcijai/ reintrodukcijai neišduodami (kai nustatoma galima grėsmė vietinei biologinei įvairovei, kai ketinama introdukuoti invazines rūšis) ir leidimo/introdukuoti/reintrodukuoti turėtojo pareigos.

Šiuo metu esminiai reikalavimai leidimų introdukcijai/reintrodukcijai išdavimui, introdukcijos/reintrodukcijos programos rengimui ir šio leidimo turėtojo pareigos nustatytos Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkoje.

LAĮ projekto 10 straipsnyje nustatoma, kad jeigu Aplinkos ministerijos įgaliotai institucijai priimti sprendimui dėl Leidimo introduokuoti/reintrodukuoti išdavimo (neišdavimo) būtina įvertinti ir patikrinti papildomą informaciją – ar rūšis nekels grėsmės vietinėms rūšims, ar nekonkuruos su jomis dėl maisto ir buveinių, ar netaps invazine rūšimi ir nepadarys žalos vietinei biologinei įvairovei, visuomenės sveikatai, gyvūnų sveikatai, ar ši rūšis nebus ligų ir parazitų, pavojingų augalams, grybams, gyvūnams ir žmonėms pernešėja bei dėl numatomos rūšies introdukcijos/reintrodukcijos įvertinimo reikia kreiptis į mokslo institucijas ar kitų šalių kompetentingas institucijas, tokiu atveju sprendimo pritarti (nepritarti) rūšies introdukcijai/ reintrodukcijai priėmimo terminas gali būti pratęsiamas, bet ne ilgesniam kaip 30 kalendorinių dienų terminui. Tokiu atveju Aplinkos ministerijos įgaliota institucija per 30 kalendorinių dienų nuo prašymo, visos reikalingos informacijos ir dokumentų gavimo dienos pateikia Leidimo introdukuoti/reintrodukuoti prašytojui atsakymą dėl prašymo nagrinėjimo pratęsimo.

Tokia nuostata būtina, kadangi išduodant leidimą introdukuoti/reintrodukuoti augalų ir grybų rūšis, būtina įvertinti ir patikrinti daug aplinkybių – ar rūšis nekels grėsmės vietinėms rūšims, ar nekonkuruos su jomis dėl maisto ir buveinių, netaps invazine rūšimi ir nepadarys nepataisomos žalos vietinei biologinei įvairovei, visuomenės sveikatai ir gyvūnų sveikatai. Tokių aplinkybių įvertinimui gali reikėti surinkti ir įvertinti daugiau papildomos informacijos, negu pateikia leidimo prašytojas. Didelė tikimybė, kad dėl turimos informacijos pateikimo ir numatomos rūšies introdukcijos/reintrodukcijos įvertinimo reikės kreiptis į mokslo institucijas ar netgi į kitų šalių kompetentingas institucijas. Tokiu atveju atsakymo pateikimas leidimo prašytojui gali užtrukti ilgiau negu 30 kalendorinių dienų.

LAĮ projekte nustatoma, kad leidimo introdukcijai/reintrodukcijai turėtojas turi per 3 metus nuo leidimo išdavimo pradėti vykdyti veiklą, o nepradėjus vykdyti veiklos leidimo galiojimas panaikinamas. Tokia nuostata reikalinga, kadangi per 3 metus gali atsirasti naujos informacijos apie galimą ketinamos introdukuoti/reintrodukuoti rūšies poveikį ekosistemoms, vietinėms rūšims. Taip pat per tiek laiko vietovėje, kurioje numatyta vykdyti introdukciją/reintrodukciją, gali pakisti augalų ir gyvūnų rūšinė sudėtis ir jų buveinės ir dėl šios priežasties introdukuojamos/reintrodukuojamos rūšies poveikį ekosistemai būtina iš naujo įvertinti. Nenustačius termino, per kurį leidimo turėtojas turi pradėti veiklą, liktų neaišku ir neapibrėžta, ar pvz., turėdamas leidimą, asmuo gali tik po10 ar 20 metų pradėti introdukciją/reintrodukciją? Tikėtina, kad po tiek metų bus pasikeitę leidimo išdavimo metu vertintos sąlygos ir galimos rūšies introdukcijos/reintrodukcijos grėsmės per tiek metų ar dešimtmečių pakitusiai ekosistemai, vietinėms rūšims ir jų buveinėms.

LAĮ projekto 11 straipsnyje nustatomi reikalavimai Reglamento (ES) Nr. 1143/2014 8 ir 9 straipsniuose nustatytų leidimų naudoti invazines rūšis išdavimui, galiojimo sustabdymui, galiojimo

sustabdymo panaikinimui ir šių leidimų galiojimo panaikinimo pagrindai (Leidimui naudoti invazines rūšis moksliniams tyrimams, *ex-situ* išsaugojimui arba naudoti invazines rūšis medicinos tikslais, kai to reikia siekiant daryti pažangą žmonių sveikatos srityje ir Leidimui naudoti invazines rūšis tikslais, susijusiais su įtikinamais visuomenės interesais, įskaitant socialinio ar ekonominio pobūdžio interesus).

LAĮ projekto 11 straipsnyje nustatoma, kad, jeigu Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotai institucijai priimti sprendimui dėl Leidimo naudoti invazines rūšis moksliniams tyrimams, ex-situ išsaugojimui arba naudoti invazines rūšis medicinos tikslais, kai to reikia siekiant daryti pažangą žmonių sveikatos srityje išdavimo (neišdavimo) ar paraiškos dėl Leidimo naudoti invazines rūšis tikslais, susijusiais su įtikinamais visuomenės interesais, įskaitant socialinio ar ekonominio pobūdžio interesus, pateikimo Europos Komisijai būtina įvertinti ir patikrinti papildomą informaciją – ar naudojama invazinė rūšis nekels grėsmės vietinėms rūšims, nedarys žalos vietinei biologinei įvairovei, visuomenės sveikatai, gyvūnų sveikatai, atlikti vietos, kurioje numatoma laikyti (naudoti) invazines rūšis, patikrinimą ir dėl numatomo invazinės rūšies naudojimo įvertinimo reikia kreiptis į mokslo institucijas ar kitų šalių kompetentingas institucijas, tokiu atveju leidimo naudoti invazines rūšis moksliniams tyrimams, ex-situ išsaugojimui arba naudoti invazines rūšis medicinos tikslais, kai to reikia siekiant daryti pažangą žmonių sveikatos srityje išdavimo (neišdavimo) arba paraiškos Europos Komisijai dėl Leidimo naudoti invazines rūšis tikslais, susijusiais su įtikinamais visuomenės interesais, įskaitant socialinio ar ekonominio pobūdžio interesus, pateikimo (neteikimo) terminas gali būti pratęsiamas, bet ne ilgesniam kaip 15 kalendorinių dienų terminui.

Į Reglamente (ES) Nr. 1143/2014 nurodytą Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių rūšių sąrašą įrašomos (šalys narės balsuoja ir Europos Komisija patvirtina reglamentu) tos rūšys, kurios atitinka šio reglamento 4 straipsnio 3 dalyje nustatytus kriterijus, pvz., „remiantis turimais moksliniais įrodymais nustatyta, kad jos galėtų įsitvirtinti kaip gyvybinga populiacija ir plisti į aplinką esamomis sąlygomis arba numatomomis klimato kaitos sąlygomis viename biogeografiniame regione, kuris priklauso daugiau kaip dviem valstybėms narėms, arba viename jūrų paregionyje, išskyrus jų atokiausius regionus“ – todėl šiame sąraše esančios rūšys gali arba būti invazinėmis Lietuvoje, arba nebūti invazinėmis Lietuvoje – kai kurios sąraše esančios rūšys pagal savo biologines savybes Lietuvos klimato sąlygomis neturi jokių galimybių įsitvirtinti mūsų šalies teritorijoje.

Reglamento 12 str. nustatyta, kad valstybės narės gali sudaryti nacionalinį valstybei narei susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąrašą. Šiame sąraše gali būti visos rūšys, kurios yra invazinės konkrečioje šalyje.

Į Invazinių Lietuvoje rūšių sąrašą įtraukiamos tos rūšys, kurios pagal nustatytus „invazinės rūšies“ sąvokoje kriterijus priskiriamos invazinėms rūšims ir daro neigiamą poveikį ekosistemoms, biologinei įvairovei tik Lietuvos mastu – tiek tos, kurios įtrauktos, ir tos, kurios neįtrauktos į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių rūšių sąrašą. Jeigu Invazinių Lietuvoje sąraše esančios rūšys tuo pačiu metu yra įtrauktos ir į Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių rūšių sąrašą – joms taikomos Reglamente (ES) Nr. 1143/2014 nustatytos kontrolės priemonės, kitoms Lietuvoje invazinėms rūšims bus taikomos įstatymo nuostatos tam, kad būtų užkirstas kelias tolimesniam šių rūšių platinimui. Atkreiptinas dėmesys, kad LAĮ projekte nurodytas Invazinių Lietuvoje rūšių sąrašas ir šiame sąraše nurodytoms rūšims taikomi draudimai nėra nauji – pirmasis Invazinių Lietuvoje rūšių sąrašas patvirtintas 2004 m. ir šiame sąraše įrašytų rūšių naudojimui taikomi draudimai ir ribojimai, nustatyti Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos apraše, patvirtintame aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 352.

Nustatoma, kad Aplinkos ministerija ar jos įgaliota institucija priima sprendimus dėl invazinių rūšių plitimo prevencijos ir naikinimo priemonių, nustato įpareigojimus vandens telkinių ir žemės savininkams, naudotojams ir valdytojams dėl atskirų invazinių rūšių naikinimo priemonių, kuriomis siekiama užtikrinti, kad invazinės rūšys neplistų į gretimus sklypus, įgyvendinimo. Ši nuostata būtina siekiant valdyti invazinių rūšių plitimą ir užtikrinti, kad vykdomos priemonės būtų efektyvios – pvz., jeigu vienas žemės savininkas savo sklype naikina Sosnovskio barštį, o gretimo žemės sklypo savininkas nesiima jokių naikinimo priemonių, tai pirmajam niekada nepavyks savo

sklype išnaikinti šių augalų, nes iš gretimo apleisto ar netvarkomo sklypo Sosnovskio barštis nuolatos sėklomis plis į jo sklypą. Dėl šios priežasties būtina įstatyme įtvirtinti nuostatą, nustatant Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai galimybę įpareigoti žemės savininkus, valdytojus ar nuomotojus imtis atskirų invazinių rūšių naikinimo priemonių savo sklypuose.

LAĮ projekte nustatoma, kad savivaldybių vykdomosios institucijos, Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo nustatytais atvejais ir nustatyta tvarka pagal nusistatytus prioritetus dėl pasirinktų invazinių rūšių ir jų paplitimo teritorijų, atsižvelgdamos į sukauptas Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšas ir į galimybę jas skirti invazinių rūšių valdymo, gausos reguliavimo ir naikinimo priemonių įgyvendinimui, finansuoja šių priemonių įgyvendinimą.

LAĮ projekte nustatoma, kad invazinių rūšių stebėsenos ir kiti jų paplitimo duomenys registruojami invazinių rūšių informacinėje sistemoje.

Atsisakoma galiojančio Laukinės augalijos įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje nustatytos informacinės pareigos asmenims teikti laukinės augalijos naudojimo statistinius duomenis Vyriausybės įgaliotai institucijai. Nors šiuo metu Laukinės augalijos išteklių naudojimo statistinių duomenų teikimo tvarkoje nustatyta, kad juridiniai asmenys ataskaitas apie laukinės augalijos išteklių naudojimą pateikia tik Aplinkos ministerijai pareikalavus, šios informacinės pareigos, nustatytos galiojančio Laukinės augalijos įstatymo 17 straipsnio 2 dalyje, atsisakoma. Administracinės naštos ūkio subjektams apskaičiavimo ataskaitoje informacija dėl pareigos asmenims teikti duomenis panaikinimo neteikiama, kadangi ši informacija (dėl administracinės naštos pokyčio) buvo pateikta Lietuvos Respublikos ekonomikos ir inovacijų ministerijai kartu su Laukinės augalijos išteklių naudojimo statistinių duomenų teikimo tvarkos pakeitimo projektu.

Kadangi nėra leidimų naudoti laukinės augalijos išteklius, Aplinkos ministerija neturi informacijos apie visas grybus ir uogas superkančias įmones ir asmenis ir neturi galimybės pareikalauti iš visų įmonių ir asmenų, užsiimančių supirkimu, pateikti visą informaciją apie supirktus išteklius. Taip pat, atsižvelgiant į tai, kad didžiąją dalį grybų ir uogų asmenys renka asmeninėms reikmėms ir neteikia informacijos Aplinkos ministerijai, surenkama statistika yra neišsami, nepatikima ir neatspindi realaus surenkamų uogų ir grybų kiekio Lietuvoje, kad remiantis šiais duomenimis būtų galima priimti sprendimus dėl laukinės augalijos išteklių naudojimo ribojimo ar neribojimo. Kadangi pateikiami duomenys apie augalijos išteklių naudojimą neturi įtakos priimamiems sprendimams, LAĮ projekte netikslinga asmenims nustatyti informacinę naštą.

Nustatoma Invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėtis ir pagrindinės jos funkcijos – taryba teikia pasiūlymus Aplinkos ministerijai dėl invazinių rūšių plitimo prevencijos, mokslinių tyrimų, šių rūšių valdymo planų, priemonių ir programų kūrimo ir įgyvendinimo, dėl teisės aktų, susijusių su invazinėmis rūšimis, rengimo, pakeitimo ar papildymo, teikia rekomendacijas ir išvadas dėl laukinių augalų ir grybų bei jų hibridų introdukcijos ir reintrodukcijos; invazinių rūšių įvežimo į Lietuvos Respubliką ir jų naudojimo. Invazinių rūšių kontrolės taryba nėra naujai įsteigiama – tarybos sudėtis ir nuostatai patvirtinti dar 2002 m. liepos 1 d. 2010 m. pagrindinės nuostatos dėl Invazinių rūšių kontrolės tarybos buvo įtvirtintos Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatyme, tačiau šis įstatymas reglamentuoja tik laukinės gyvūnijos (apimant ir invazinių laukinių gyvūnų rūšių) naudojimą ir netaikomas laukinei augalijai, todėl teikiamame LAĮ projekte būtina nustatyti pagrindines tarybos funkcijas, kad ji galėtų teikti įvairius pasiūlymus ne tik dėl invazinių gyvūnų, bet ir dėl invazinių augalų bei grybų rūšių.

LAĮ projekto 18 straipsnyje nustatoma, kad Aplinkos ministerija sudaro Ekspertų komisiją rūšims nustatyti, kuri konsultuoja laukinių augalų ir grybų apsaugą ir jų išteklių naudojimo valstybinę kontrolę vykdančias institucijas, Aplinkos ministeriją ir jos įgaliotas institucijas ir prireikus teikia išvadas dėl laukinių augalų ir grybų rūšies nustatymo.

Numatyta parengti naują Laukinių augalų ir grybų naudojimo tvarkos aprašą, kuriame bus nustatyti reikalavimai laukinių augalų ir grybų naudojimui (išskyrus prekybą, įvežimą ir išvežimą į/iš Lietuvos Respublikos, introdukciją/reintrodukciją ir invazinių rūšių gausos reguliavimą ir naudojimą). Į šį tvarkos aprašą bus perkeltos visos aktualios nuostatos iš šiuo metu augalijos naudojimą reglamentuojančių atskirų 6 teisės aktų. Taip siekiama aiškiau išdėstyti reikalavimus ir

sąlygas laukinių augalų ir grybų naudojimui ir išvengti neaiškumų dėl atskirų teisės aktų taikymo atskirais atvejais.

Numatyta parengti ir patvirtinti naujas Prekybos laukiniais gyvūnais, augalais ir grybais taisykles vietoj šiuo metu galiojančių Prekybos saugomų rūšių laukiniais augalais ir grybais taisyklių ir Prekybos laukiniais gyvūnais taisyklių, kadangi daugelis nuostatų, susijusių su saugomomis rūšimis (tiek augalų, tiek gyvūnų) ir leidimų išdavimu įvežti ar išvežti laukinius augalus ar gyvūnus, tarpusavyje persidengia.

LAĮ projekto įsigaliojimui nenustatomas pereinamasis laikotarpis, kadangi laukinių augalų ir grybų išteklių naudotojų teisės ir pareigos nėra naujai nustatytos – šios pareigos šiuo metu yra nustatytos poįstatyminiuose teisės aktuose. Introdukcijos, reintrodukcijos reikalavimai ir leidimų šiai veiklai vykdyti išdavimas nustatyti Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkoje ir Reglamente (ES) 1143/2014; apribojimai invazinių rūšių naudojimui – Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkoje; reikalavimai laukinių augalų ir grybų naudojimui – Laukinės augalijos išteklių naudojimo tvarkoje ir Lietuvos Respublikos laukinės augalijos įstatyme.

Atkreiptinas dėmesys, kad Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija Lietuvos Respublikos Vyriausybei 2019 m. gegužės 28 d. yra pateikusi įstatymų pakeitimų projektus (TAIS Nr. 19-3190 (3)), kuriuos priėmus, Valstybinė augalininkystės tarnyba bus reorganizuojama skaidymo būdu išdalijant jos teises ir pareigas Valstybinei maisto ir veterinarijos tarnybai ir Nacionaliniam maisto ir veterinarijos rizikos vertinimo institutui. Jeigu šiems įstatymų projektams bus pritarta ir jie bus priimti LR Seime, LAĮ ir LGĮ projektai turėtų būti atitinkamai koreguojami – LAĮ projekto 9 straipsnio 2 dalyje ir LGĮ projekto 12 straipsnio 2 dalyje, kuriose nustatoma, kokių institucijų atstovai sudaro Invazinių rūšių kontrolės tarybą, reikėtų išbraukti Valstybinę augalininkystės tarnybą prie Žemės ūkio ministerijos.

Dėl SGAGRĮ projekto

Tam, kad tos pačios sąvokos nesikartotų keliuose įstatymuose, teikiamame SGAGRĮ projekte panaikinamos šios sąvokos: grybas, introdukcija, laukinis augalas ir laukinis gyvūnas (ši sąvoka apibrėžta Lietuvos Respublikos laukinės gyvūnijos įstatyme). Šiame SGARĮ projekte nustatomi Leidimo įvežti į Lietuvos Respubliką ar iš jos išvežti į/iš Europos Sąjungai nepriklausančias trečiąsias šalis saugomų laukinių augalų ir grybų rūšims, kurioms netaikoma Nykstančių laukinės faunos ir floros rūšių tarptautinės prekybos konvencija ir Reglamentas (EB) Nr. 338/97, išdavimo ir panaikinimo pagrindai. Nustatoma, kad jeigu Leidimo įvežti į Lietuvos Respubliką ar iš jos išvežti saugomų rūšių laukinius augalus ar grybus galiojimas buvo panaikintas dėl tos priežasties, kad leidimo turėtojas leidimui gauti buvo pateikęs suklastotus duomenis ir dokumentus, naujas leidimas šiam asmeniui gali būti išduotas ne anksčiau negu po 12 mėnesių. Nurodytuoju atveju leidimo galiojimo panaikinimas neturėtų prasmės, jeigu asmuo galėtų iš karto gauti naują leidimą ir toliau bandyti tęsti neteisėtą veiklą ir toliau klastoti saugomų rūšių įsigijimo dokumentus.

Rengiant LGĮ projektą, kuris teikiamas vienu paketu, ir nusprendus, kad leidimai prekiauti laukiniais gyvūnais bus reikalingi tik nustatytais atvejais prekiaujant saugomų rūšių laukiniais gyvūnais, šių leidimų išdavimo, galiojimo sustabdymo, galiojimo sustabdymo panaikinimo ir galiojimo panaikinimo pagrindai perkelti į SGAGRĮ projektą.

Šiuo metu Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatyme nenustatyta, kad programos lėšas būtų galima naudoti invazinių rūšių gausos reguliavimo ar naikinimo priemonėms įgyvendinti. Atsižvelgus į tai, kad Aplinkos ministerija LR Vyriausybei yra pateikusi Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo Nr. VIII-2025 pakeitimo įstatymo projektą (nauja redakcija) (TAIS Nr. 18-14017), kurio planuojamas įsigaliojimas ankstesnis, negu teikiamame LAĮ projekte ir kuriame jau nustatoma, kad programos lėšos gali būti naudojamos gamtos išteklių gausai reguliuoti, šiuo metu Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos rėmimo programos įstatymo pakeitimas netikslingas.

Lietuvos Respublikos savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos

įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nustatyta, kad programos lėšos gali būti naudojamos prevencinėms ir aplinkos atkūrimo priemonėms. Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos parengtų Savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšų naudojimo rekomendacijų 1.13 punkte nustatyta, kad Lietuvos Respublikos savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytos specialiosios programos lėšos gali būti naudojamos „aplinkos ministro įsakymu patvirtintame Invazinių Lietuvoje rūšių sąraše esančių rūšių (pvz., Sosnovskio barštis, uosialapis klevas ir pan.) ir Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąraše, patvirtintame 2016 m. liepos 13 d. Komisijos įgyvendinimo reglamentu (ES) Nr. 2016/1141, esančių rūšių (pvz., nuodėgulinis grundalas, rainuotasis vėžys ir pan.) gausos reguliavimo ir naikinimo darbams;“. Kadangi savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos lėšos gali būti naudojamos invazinių rūšių gausos reguliavimo ir naikinimo tikslais, Lietuvos Respublikos savivaldybių aplinkos apsaugos rėmimo specialiosios programos įstatymo pakeitimas netikslingas.

Dėl Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo Nr. VIII-500 2 ir 3 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto

Kartu su LGĮ ir LAĮ projektais teikiamas Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo Nr. VIII-500 2 ir 3 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, kur 3 straipsnyje išbraukiami 3 dalies 2 ir 4 punktai, kuriuose atitinkamai nustatyta, kad Aplinkos ministerija kartu su Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba tvirtina Laukinių gyvūnų naudojimo taisykles; ir Aplinkos ministerija kartu su Muitinės departamentu prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos ir Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba tvirtina Prekybos laukiniais gyvūnais, augalais ir grybais taisykles. Atsižvelgus į Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos pastabas, įstatymo projekte nustatoma, kad šiuos teisės aktus tvirtins Aplinkos ministerija, suderinusi su atitinkamomis institucijomis, todėl Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme netikslinga prie Aplinkos ministerijos kompetencijų nurodyti šiuos teisės aktus. Kadangi LGĮ projekte nustatoma, kad šis įstatymas nereglamentuoja domestikuotų gyvūnų naudojimo ir apsaugos, ir kad jiems būtų taikomi gyvūnų gerovės reikalavimai, nustatyti Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatyme, šio įstatymo pakeitimo projekte taip pat pakeičiama „gyvūno“ sąvoka, nustatant, kad ji apima ir domestikuotus gyvūnus (šiuo metu ji apima ūkinius, laukinius gyvūnus ir gyvūnus augintinius); pakoreguojamos „bepriežiūrio gyvūno“ ir „bešeimininkio gyvūno“ sąvokos, nustatant, kad šie gyvūnai gali būti tik kai jie yra neprižiūrimi ar neturintys savininko ūkiniai gyvūnai ar gyvūnai augintiniai (laukiniai gyvūnai negali būti bepriežiūriais ar bešeimininkiais); ir išbraukiama „laukinio gyvūno“ sąvoka, kadangi ši sąvoka jau apibrėžta Laukinės gyvūnijos įstatyme.

Dėl Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo Nr. IX-966 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto

Kartu teikiamo Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo Nr. IX-966 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto 4 straipsnyje vietoje nuorodos į nebegaliojančias Laukinių gyvūnų laikymo nelaisvėje taisykles pateikiama nuoroda į Laukinių gyvūnų naudojimo taisykles; ir pripažįstamas netekusiu galios 5 straipsnio 2 dalies 4 punktas, kuriame nurodyta, kad Aplinkos ministerija kartu su Valstybine maisto ir veterinarijos tarnyba tvirtina Laukinių gyvūnų laikymo nelaisvėje taisykles – ši nuostata yra perteklinė, kadangi Laukinės gyvūnijos įstatymo Nr. VIII-498 pakeitimo įstatymo projekte jau nustatyta, kad Aplinkos ministerija tvirtina Laukinių gyvūnų naudojimo taisykles.

Dėl Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo Nr. I-301 2 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projekto

Teikiamame projekte patikslinamos nuorodos į Lietuvos Respublikos laukinių augalų ir grybų įstatymą (vietoje nurodyto Laukinės augalijos įstatymo).

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Poveikis aplinkos apsaugos sričiai numatomas teigiamas.

LGĮ ir LAĮ projektuose perkeliamas Reglamento (ES) Nr. 1143/2014 įpareigojimas valstybėms narėms nustatyti leidimų sistemą, pagal kurią įstaigoms leidžiama vykdyti mokslinius tyrimus, vykdyti išsaugojimą *ex situ* ar kitaip naudoti Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių atžvilgiu. Šiuo metu leidimų naudoti invazines rūšis, nustatytų Reglamente (ES) Nr. 1143/2014, išdavimo reikalavimai nustatyti Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarkos apraše.

Lietuvos Respublikos įgaliotai institucijai administracinė našta dėl leidimų naudoti invazines rūšis išdavimo padidės nedaug. Šiuo metu patvirtintame Sąjungai susirūpinimą keliančių invazinių svetimų rūšių sąraše iš Lietuvai aktualių rūšių įrašytos nutrijos, kurios auginamos kaip kailiniai žvėreliai ir kurių auginimui reikės gauti Reglamento (ES) Nr. 1143/2014 9 straipsnyje nurodytus Europos Komisijos ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės įgaliotos institucijos leidimus naudoti invazines rūšis tikslais, susijusiais su įtikinamais visuomenės interesais, įskaitant socialinio ar ekonominio pobūdžio interesus. Šis įpareigojimas turėti leidimą ir pateikti informaciją, kuri reikalinga teikti paraišką Europos Komisijai, nustatyta Reglamente (ES) Nr. 1143/2014. Dėl Reglamente (ES) Nr. 1143/2014 nustatytų įpareigojimų gauti leidimus naudoti invazines rūšis padidės administracinė našta ūkio subjektams ir asmenims, auginantiems invazines rūšis ir siekiantiems gauti leidimus. Kitų papildomų naujų informacinių įpareigojimų piliečiams ir ūkio subjektams nenustatoma. LGĮ projekte nustatytas įpareigojimas leidimo laikyti nelaisvėje laukinius gyvūnus turėtojams teikti Aplinkos ministerijos įgaliotai institucijai informaciją apie laikomus laukinius gyvūnus šiuo metu jau yra nustatytas Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklėse, patvirtintose Lietuvos Respublikos aplinkos ministro ir Valstybinės maisto ir veterinarijos tarnybos direktoriaus 2011 m. birželio 30 d. įsakymu Nr. D1-533/B1-310 „Dėl Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklių patvirtinimo“, o įpareigojimas teikti informaciją jau buvo nustatytas nuo 2002 m. tuo metu galiojusiose Laukinių gyvūnų laikymo nelaisvėje taisyklėse.

LGĮ ir LAĮ projektuose nustatoma, kad Aplinkos ministerija ir jos įgaliota institucija priima sprendimus dėl invazinių rūšių plitimo prevencijos ir naikinimo priemonių, nustato įpareigojimus žemės savininkams, naudotojams ir valdytojams dėl atskirų invazinių rūšių naikinimo priemonių įgyvendinimo.

Kadangi invazinės rūšys dažniausiai greitai plinta, išstumia vietines rūšis ir pakeičia natūralias buveines (pvz., nuodėguliniai grundalai, mangutai, kanadinės audinės, Sosnovskio barštis), todėl invazinių rūšių valdymo ir naikinimo priemonių įgyvendinimas labai prisidėtų prie vietinių rūšių ir joms būdingų buveinių išsaugojimo ir turėtų teigiamą įtaką biologinės įvairovės išsaugojimui.

Įgyvendinant Reglamento (ES) Nr. 1143/2014, Laukinės gyvūnijos įstatymo ir Laukinės augalijos įstatymo nuostatas, gali būti poreikis skirti valstybinių institucijų lėšas invazinių rūšių valdymo ar naikinimo priemonėms įgyvendinti. Lėšų poreikis invazinių rūšių valdymo ar naikinimo priemonėms įgyvendinti bus įvertinamas tvirtinant atskirų rūšių valdymo ir naikinimo priemones.

Dėl LGĮ projekte nustatomo reikalavimo gauti leidimą įvežti/išvežti laukinius gyvūnus tais atvejais, kai įvežami/išvežami iš Lietuvos Respublikos į trečiąsias šalis nesaugomų rūšių laukinių gyvūnų medžioklės trofėjai, numatoma, kad kasmet papildomai bus išduodama apie 50 tokių leidimų.

Lėšų reikės skirti invazinių rūšių informacinės sistemos sukūrimui. Planuojama, kad ši informacinė sistema bus kuriama naudojant ES fondų lėšas.

6. Kokią įtaką Įstatymo projektas turės kriminogeniniai situacijai, korupcijai:

Įstatymų projektuose numatytos nuostatos neturės poveikio kriminogeninei situacijai ir korupcijai.

7. Kaip Įstatymo projekto įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Įstatymų projektuose numatytos nuostatos neturės poveikio verslo sąlygoms ir jų plėtrai.

Aplinkos ministerijos įgaliotai institucijai administracinė našta dėl leidimų išdavimo padidės nedaug. Ūkio subjektams administracinė našta padidės, siekiant gauti Reglamente (ES) Nr. 1143/2014 nurodytus leidimus naudoti invazines rūšis.

Dėl LGĮ projekte nustatomo reikalavimo gauti leidimą įvežti/išvežti laukinius gyvūnus tais atvejais, kai įvežami/išvežami iš Lietuvos Respublikos į trečiąsias šalis nesaugomų rūšių laukinių gyvūnų medžioklės trofėjai, numatoma, kad kasmet papildomai bus išduodama apie 50 tokių leidimų.

Apribojus laukinių gyvūnų naudojimą cirkų pasirodymuose, t. y. nustačius, kad keliaujančiose parodose ir žvėrynuose negalima naudoti laukinių paukščių, žinduolių, roplių ir varliagyvių rūšių, reikšmingų neigiamų pasekmių nenumatoma. Lietuvoje yra tik 7 gyvūnus pasirodymuose naudojantys cirkai (kiti yra atvykstantys iš kitų šalių), nurodyti Valstybinės veterinarinės kontrolės subjektų, išskyrus maisto tvarkymo subjektus, sąraše, kuriems suteiktas veterinarinis patvirtinimo numeris. Atsižvelgiant į tai, kad ne visi šie cirkai pasirodymuose naudoja laukinius gyvūnus ir kad daugumą cirkų pasirodymuose naudojamų gyvūnų įsiveža iš kitų šalių (dramblius, liūtus, tigrus, beždžiones), tokią veiklą vykdantys cirkai neturėtų atleisti šiuos gyvūnus prižiūrinčių, dresuojančių ar su jais vaidinimuose dalyvaujančių asmenų, kurie galėtų prarasti pajamas – kadangi gyvūnų dresuotojai keliauja kartu su savo gyvūnais. Pažymėtina, kad nustatomas draudimas naudoti cirkuose paukščius, žinduolius, roplius ir varliagyvius neužkerta kelio šiuos gyvūnus naudoti pasirodymams vietose, kur gyvūnai laikomi nuolatos ir nekeliauja iš vienos vietos į kitą.

Priėmus LAĮ projektą bus atsisakyta leidimų prekiauti saugomų rūšių augalais (dabar nustatyti Prekybos saugomų rūšių laukiniais augalais ir grybais taisyklėse). Per paskutiniuosius 4 metus (nuo 2014 m. iki 2018 m.) tokių leidimų išduota nebuvo nei vieno, leidimai neturi pridėtinės vertės ir yra pertekliniai.

8. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Įstatymų lydimųjų aktų projektus parengė Aplinkos ministerija ir jie teikiami kartu su LGĮ ir LAĮ projektais. Kartu teikiami Lietuvos Respublikos saugomų gyvūnų, augalų ir grybų rūšių įstatymo Nr. VIII-499 2, 3, 10, 11, 14, 15 ir 16 straipsnių pakeitimo ir įstatymo papildymo 10^1 ir 10^2 straipsniais įstatymo projektas, Lietuvos Respublikos medžioklės įstatymo Nr. IX-966 4 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas, Gyvūnų gerovės ir apsaugos įstatymo Nr. VIII-500 2 ir 3 straipsnio pakeitimo įstatymo projektas ir Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymo Nr. I-301 2 ir 5 straipsnių pakeitimo įstatymo projektas.

9. Ar Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos ir Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų. Projektų sąvokos suderintos su Valstybine lietuvių kalbos komisija.

10. Ar Įstatymo projektas atitinka Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Įstatymų projektai neprieštarauja Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatoms, Europos Sąjungos dokumentams.

11. Jeigu įstatymo projektui įgyvendinti reikia įstatymų įgyvendinamųjų aktų, – kas ir kada juos turėtų parengti.

Įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų projektus ir jų pakeitimo projektus parengs Aplinkos ministerija iki įstatymo įsigaliojimo datos.

Priėmus LGĮ ir LAĮ projektus, turi būti pakeista:

1) Laukinių gyvūnų naudojimo taisyklės;

2) Leidimų zoologijos sodams įkurti išdavimo ir zoologijos sodų tvarkymo ir kontrolės tvarkos aprašas;

3) Invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėtis, patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2002 m. liepos 1 d. įsakymu Nr. 352 „Dėl introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarkos, invazinių rūšių organizmų kontrolės ir naikinimo tvarkos, invazinių rūšių kontrolės tarybos sudėties ir nuostatų, introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo programos patvirtinimo“;

4) Invazinių rūšių kontrolės ir naikinimo tvarka;

5) Introdukcijos, reintrodukcijos ir perkėlimo tvarka;

6) bus parengtos ir patvirtintos naujos Prekybos laukiniais gyvūnais, augalais ir grybais taisyklės vietoj šiuo metu galiojančių Prekybos saugomų rūšių laukiniais augalais ir grybais taisyklių ir Prekybos laukiniais gyvūnais taisyklių;

7) aplinkos ministras patvirtins Ekspertų komisiją rūšims nustatyti;

8) priėmus Laukinės augalijos įstatymo pakeitimo įstatymą, bus parengtas naujas Laukinių augalų ir grybų naudojimo tvarkos aprašas. Šiose taisyklėse bus sujungtos nuostatos, reglamentuojančios laukinių augalų ir grybų naudojimą (išskyrus prekybą, introdukciją/reintrodukciją ir invazinių rūšių gausos reguliavimą ir jų naudojimą).

Kartu bus pripažinti netekusiais galios šie šiuo metu galiojantys teisės aktai:

1) Lietuvos Respublikos Vyriausybės 1999 m. gruodžio 20 d. nutarimas Nr. 1446 „Dėl laukinės augalijos įstatymo įgyvendinimo“;

2) Laukinės augalijos išteklių naudojimo tvarka;

3) Atskirų rūšių laukinių augalų gausumo reguliavimo tvarka;

4) Laukinės augalijos išteklių apskaitos tvarka;

5) Apribotų ar draudžiamų rinkti bei prekiauti laukinių augalų ir grybų rūšių sąrašas;

6) Laukinės augalijos išteklių naudojimo statistinių duomenų teikimo tvarka;

7) Laukinių augalų naudojimo mokslo, kultūros, šveitimo, auklėjimo ir estetikos tikslams, botaninių ir mikologinių kolekcijų sudarymo ir pildymo tvarka;

8) Prekybos saugomų rūšių laukiniais augalais ir grybais taisyklės;

9) Prekybos laukiniais gyvūnais taisyklės.

10) Vynuoginių sraigių išteklių naudojimo taisyklės, patvirtintos Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos ministro 2007 m. kovo 20 d. įsakymu Nr. D1-164 „Dėl vynuoginių sraigių išteklių naudojimo taisyklių patvirtinimo“.

12. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

LGĮ ir LAĮ projektuose nustatoma, kad Aplinkos ministerija ar jos įgaliota institucija priima sprendimus dėl invazinių rūšių plitimo prevencijos ir naikinimo priemonių, nustato įpareigojimus žemės savininkams, naudotojams ir valdytojams dėl atskirų invazinių rūšių naikinimo priemonių įgyvendinimo.

Įgyvendinant Reglamento (ES) Nr. 1143/2014 LAĮ ir LGĮ projektų nuostatas, gali būti poreikis skirti valstybinių institucijų lėšas invazinių rūšių valdymo ar naikinimo priemonėms įgyvendinti. Šiuo metu lėšų poreikio valdymo ar naikinimo priemonėms įgyvendinti įvertinti neįmanoma, kadangi nėra pakankamai duomenų apie invazinių gyvūnų rūšių užimamus plotus.

Lėšų reikės skirti invazinių rūšių informacinės sistemos sukūrimui. Planuojama, kad ši informacinė sistema bus kuriama naudojant ES fondų lėšas.

13. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Specialistų vertinimų ir išvadų negauta.

14. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos

sistemą, įskaitant reikšminius žodžius pagal Europos žodyno Eurovoc terminus, temas ir sritis.

Reikšminiai žodžiai pagal Europos žodyną Eurovoc: „gyvūnija“, „gyvūnijos apsauga“, „gyvūnijos ištekliai“, „gamtos ištekliai“, „augalija“, „augalijos ištekliai“.

15. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.

Aplinkos ministras
Kęstutis Mažeika
2019-08-26

Administravimo departamento
direktorė
Agnė Jakstienė
2019 08 26